Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 28 март, 1974 шу. ● № 38 (5334). ● Мах 2 кап.

Селхан «Правда» тlа кепатеха арадаьккхад пачхьалкхен lаьдала лакхерча органе — Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совете 1974 шера 16 июне аргlанара хоржамаш дарах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ, Дlайолалуш я социалистически демократи деррагlа дегlаккхувлареи кlоаргьярен керда этап а хинна дlаоттаргйолаш, наьха къахьегамен политически хьинар дlахо айдара новкъостал дергдолаш, Советски пачхьалкхе хаддандза чlоагlъяра гlо дергдолаш йола хоржамий кампани.

Къахьегамхой депутатий Советашка ду хоржамаш вайцига берригаш а даим дегаш гlоздаьнна болча хьалашка хул. Шоай мехка бизза дай бола советски нах — болхлой класс, колхозни ахархой, интеллигенци, коммунисташи парте боацараши, вежарашка йолча ерригача республикай. дерригача къамийн народностийн къахьегамхой — барт тайна цхьа дезал сайна ленински парте кулгалца коммунизм хьалъяра сийлахь-доккха гlулакх кхоачашдеш боахк. Моакхаз санна чlоагlача цхьоагlонца дlайолаю нар Коммунистически парте политика дерригача халкъо хьаллоацилга хьахьокхаш керда низ бола демонстраци а хинна дlаоттаргйола укх шерара хоржамий кампани а,

Хургдолча хоржамий керттера башхало сенах латт аьлча, из латт, вай общество экономически, социальни духовни дегlаяра сийлахь-йоккха программа белгальяь КПСС XXIV исторически съезд хиначул тlехьагlа СССР Лакхехьарча Совете редеш дола эггара хьалхара хоржамаш уж хилара. Съезда решенеш кхоачаш а еш, советски халкъо доккхий толамаш даьхад боахами культурен дегlаккхувлача. Къахьегамхой хьал-торо лаккъеча, хlаьта из чlоагlа дог теша а деш хьахьокх нийслагlча пятилетках дlаяхача хана итогаша. Карагlдьннача цу хlамаша тешаме лард еллай мехка производительни низаш дlахо наьха санна дегlадоаладара, социалистически демократи массе оагlорахьара тоаялйитара, общественни вахара ерригача сферашкен пачхьалкхен гlулакхашта доал дечен къахьегамхоша шерра, творчески дакъа лацара.

ХОРЖАМАШКА ДОЛХАШ

В. И. Ленина массанена хьадийлла дола, долла хlама наха гуччакъа деш дола, нах тlакхоачалуш дола, юкъарчал доацаш чахагара хьадоагlаш дола lаьдал санна, духхьала а юкъарчал доацаш а йола халкъен цуп доlамен орган санна лаьрхlай Советаш. Вай мехка дегlаена социалистически общество хьалъярца Советий лоархlам дуккха а дуккхагlа лакхбенаб, хlаьта къахьегамхощара айхха бувзамаш кхы а дуккхагlа чlоагlденнад. Укх тlехьарча шерашка дуккха доккхий гlулакхаш чакхдаьхад парте дерригача халкъа юкъарча lаьдала органаш хиларах тарра Советий полномочеш шеръяра.. Уж гlулакхаш чакхдаьннад пачхьалкхен система дерригача доакъошка гlолла — юртийн поселкайн Советашкара доладенна СССР Лакхехьарча Совете кхаччалца. Къаьстта боккхача лоархlаме да нов, Л. И. Брежнева инициативагlа цхьа шуи ах шуи хьалхагlа тlанийца, дуккхача хьале Советий болх эргабаьккха тоабара новкъостал деш дола депутатий статуса хьакъехьара Закон. Хургдолча хоржамашта балеш йола кийчо цу массе оаргlорахьарча балхага, дlахо из тоабара наькъашка дерригa халкъ керда хьажар а хинна дlаоттаргья.

КПСС XXIV съездо белгалдаьккхад. Советаш шоай функцеш кхы а дикагlа чакхъяха, экономикен культурен дегlайоалаяра, халкъа хьал-торо айяра чlоаггlа влиянии е, бахача наха социально-бытовой гlулакхаш дара, общественни порядок лораяра дешашка тlагlертта хьежа езаш хилар. Депутатий авторитеги хьинари айде, харжархошта хьалхашка цар бехктохам лакхбе беза. Хоржамашта хетаяь къахьегамхоша еча собранешка, харжархой вlашагlкхийттача Советий гlулакхаш дувцача, депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта дала наказаш кийчдеча хана съезда уж указанеш теркама юкъмоттиге латтаргйола гlулакх де дезаш я партийни органаш хоржамий кампани лелача юкъагlа.

Хоржамашта кийчо яр — хlара партийна организацена цlенхаштта экзамен, из кхыйна яьннайий, организаторски массово-политически болх шерра хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тlаберзабаь лелабе цунна хой хьожаш тохкам белга да. Укхаза ла а дац е хила йиш а яц «лоадамбоацараш». Долла хlама — дикагlбола нах хоржамий комиссешта юкъе бахийтаргарен хоржамашта хьалхара агитаци йоаржаяргарен 16 июне кхаж тассара хьалаш lалашдарга кхаччалца дараш — боккха лоархlам болаш да. Цу тайпарча балха опыт массе метте lоаньй, цхьабакъда хьалхагlа даьчох кхоачам а баь lе йиш яц: вахаро хьалхашка увттаду керда, кхы а дуккха доккхагlа дола декхараш. Цудухьа чlоагlа лоархlаме да хоржамий кампанена планаш белгалъеча хана, партийни комитеташа коммунистий творчески инициатива дlахо дегlаккхувланза, пропагандистий, агитаторий, политинформаторий мугlараш чlоагlданза, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей низаш вlашагlтоханза, кепайоазонна, телевиденена, радиона деш дола кулгал тоаданза даргдоацилга теркал дар. Хоржамий кампане керттера идейно-политически чулоацам хургба шеко йоацаш, парте чурчен арахьарчен политикана кlоаргга пропаганда. елга, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъеча доаха толамаш шерра гойтилга. пятилетка аргlанара декхараш, социалистически строя сийлахь-йоккхий совленеш, вай хоржамий система принципаш дlайовзийтилга.

Хьайолаенна хьайоагlача традицегlа, дерригача халкъа хулюкъарча цlейна — СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна — къахьегаме доккхий толамаш а доахаш накъабаха гlертаргба советски нах. Цу патриотически уйлано керда низ лургба пятилетка диълагlча, къоастамбеча шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа лелаеча низ болча социалистически яхьа. Нийса хlама дергда хоржамашта хьалхарча къахьегама вахте дакъа лоацарий творческя хьинар къахьегама овсарлеи производства эффективности дlахо лаккхъяра, цуи дерригa дикала хьокхамаш тоадара, кхоачамех бизаагlа пайда эцара, КПСС ЦК декабрьски Пленума указанешка хьежжа организованности дисциплинеи чlоагlъяра тlадерзадеча моттигашка.

СССР Лакхехьарча Совете дергдолча хоржамашта шерра дlайолаеш йола кийчо, уж чакхдахар вай демократи, вай советски вахара образ бокъонца толаш хилар гойтилга. «Социалистически демократе маlани чулоацамя гу вайна,—йоахар нов. Л. И. Брежнева парте XXIV съезде, — тlа-тlа дукхагlча наха мехка, общественни гlулакхашта доал деча дакъа лоацаш хиларах. Общества еррига политически система, тlа-тlа айлуш йола къахьегамхой инициатива коммунизм хьалъяра гlулакха тlаерзаяьй вайцига».

Хьамсарча партена, цун ленински Центральни Комитета гонахьа айхха кхотаденнача советски халкъо хургдолча хоржамашка цаl санна массава тlехьа а волаш хьахьокхаргда коммунистически кхолламий наькъагlа дlахо бlубенна дlахьалхашкахьа аха лаьрхlа ше хилар.

(25 мартерча «Правда» передовая).

---

20 АПРЕЛЕ — КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

23 эзар сома маьха

Грозненски консервни заводе вlашагlъеллай 20-ча апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара йола ворхl саг юкъевоагlа штаб. Цу дийнахьа чакхдаха дезача балхий план а оттаяь хlанзехьа дика кийчо еш ба уж къахьегама цlей дика чакхдаккхара. Пхи бlаь совгlа саг хургва цига дакъа лоацаш. Царех ахаш хургба хьинар айденна производстве къахьегаш. Духхьала ленински коммунистически субботник долча дийнахьа завода болхлоша арахецаргда банкашта тlадоехкаду 500 эзар ногlар, 4,5 тонн ногlарашта дола хьамча гlозарч, 90 эзар условни банка консерваш, кхыйола продукци. Еррига арахеца лерхlа товарни продукци 23 эзар совгlа сома маьха я. Из хул кхыча деношка арахецачул дуккха дуккхагlа.

Балхара мукъа бола болхлой, инженерно-технически болхлой, гlулакхера нах хургба Ленински районера улицаш, завода ков цlендеш, кlир тохаш, басар хьокхаш, гаьнаш дlайогlаш кхыдола балхаш деш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

В. И. Ленин ваь 104 шу дуза ди дикача къахьегама толамаща белгалдаккха лаьрхlад Грозненски района «Атагинский» совхоза болхлоша. Коммунистически субботник долча дийнахьа совхоза кхашка, фермашка, кхашкарча станий, кхыча производственни участкай территорен цlенъеча, хозъеча, къахьегаш хургва совхоза 400 совгlа болхло. Цу гlулакхa лаьрххlа план оттаяьй совхоза парткомо юрта совета исполкомаца цхьана. Старые Атаги яхача юрта 300 га дlайогlаргья, фермашта гонахьарча карташта кlир тохаргья. Контора хьалхашка зизаш дlадогlаргда. Уж балхаш деш совхоза контора, юртарча культурни учрежденей болхлой хургба. Хlаьта механизатораш цу дийнахьа бlаьстан юххье доакъара лаьрхlа дlайийнача культурашта культиваци еш, хьажкlаш, кхыйола культураш дlаювш хургба.

Субботник долча дийнахьа даьккха дерригa ахча нийслагlча пятилетка фонде дlачулургда.

Х. МАГОМЕТОВ.

БlАЬСТИ—ХЬУВКЪАМА ЛАРД ЙОЛЛА ХА

КИЙЧО ЯЬЙ

Шерра даьржад кхашкара балхаш Шалински района «Джалка» совхозе. Лаьттанца lайна тlоадал дlакъовлаш (из болх хlанзле 1500 гектара тlа баьб), латта цамцадоаккхаш, из шаьрдеш макха боаккхаш, зяба аьхачул тlехьагlа чlоагlденна лаьтта юха оахаш къахьегаш ба хlанз механизатораш.

Къаьстта теркам тlабохийт совхозе хьажкlаш дlае хьакъоастадаь лаьтта кийчдара.

Укх шера планагlа 900 гектара тlа ялатан 530 гектара тlа доакъаран лаьрхlа хьажкlаш дlае езаш я совхоз. Хlаьта гурахьа йийна культураш чуийцачул тlехьагlа доакъара лаьрхlа кхы а 850 гектара тlа дlае лерхl из культура.

Хьажкlаш дlаера лаьрххlа план оттаяьй совхозе. Из план хlанзле дlайовзийтай отделенешка, бригадашка, звеношка. Совхоза директора приказагlа хьажкlаш кхееш хургйолча хlара звенона дlатlачlоагlдаьд лаьтта, техника, тlехьаювза инвентарь, хиланза баргбоаца кхыбола гlирс.

Хьажкlаш дlаюргйола дерига лаьтта зяба аьха да. Из хьаьндара гурахьен lайн 15000 тонн органически удобрени йиллар кхашка, хlаьта зяба оахаш хlара гектара тlа кхоккха центнер кхоачийташ минеральни удобрени тессар.

Дlадув фу дикагlа ме хул лакхагlа хул моллагlча юртбоахама культура хьувкъам. Из дика ховш ба совхоза кхаш леладераш. Цунна тешал ду совхозе дlаде кийчдаь хьажкlий деррига а фу дlадувча боарамга дlакхоачадаь хиларо. Ялата лаьрхlа йола хьажкlаш цхьоалагlча класса фу тоссаш дlаювргья, хlаьта доакъара — шоллагlча классагlа долча фуца.

Шинна оагlорахьа культиваци е торо хургйолаш еррига а хьажкlаш квадратно-гнездови хьисапе дlаювргья. Хlаьта хьажкlашта зе деча са доахкача хlамашта духьала къовсам лоаттабара хlанзе а дохьажа химикаташ lалашъяьй.

Къаьстта дувца деза совхозе хьажкlаш кхеяра звенош вlашагlйохкарах.

— Хьажкlаш кхеяра ийс звена вlашагlъеллай укх шера совхозе, — йоах совхоза парткома секретара М. С. Альдиева.

Царех ялх звенона керте латт хьажкlаш кхеяра йоккха опыт йола коммунисташ Ленина ордена кавалераш А. Зармаев, Х. Абдулмежидов, Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеш вола Л. Борщигов, кхыбараш. Хlара звене царна уллув къахьегаш къона механизатораш хургба. Хlаьта Социалистически Къахьегама Турпала Б. Саидова бригаде цун инициативагlа кагирхой хьажкlаш кхею звено вlашагlъеллай. Цунна кулгалдеш хургва къона коммунист Джабраилоч Хlарон. Доакъара лаьрхlа 180 гектара тlа хьажкlаш кхееш хургья из звено. Силос кийчъеш хlара гектара тlара 250 центнер баьццара масса чуя дош деннад къонача механизатораша.

Лоацаз аьлча, дикагlйолча агротехнически ханашка дlа а доладаь хьажкlаш дlаера балхаш сихха чакхдахара дика кийчо яьй «Джалка» совхозе.

П. НОВАКОВ, агроном.

БАЛХАШ СИХЛУШ ЛАТТ

Республика колхозийи совхозийи кхашка сихденнад бlаьстан балхаш. Укх шера дукхагlа ялат кхедара оарцагlбаьннаб лаьтта леладераш. Юрташкара механизатораш хьалха дlаювш йола ялата, ялатабобови, баьцадаарий культураш, баьцаш дlаювш, тlехьагlа дlаювча культурашта лаьрхlа лаьтта кийчдеш ба.

Республика статистически управление беча хоамах 25 март тlакхоачаш колхозашкен совхозашкен 27,3 эзар гектара тlа дlайийнай бlаьсти юв культураш, вешта аьлча планагlа е езарех 15 процент. Бlаьсти дlае езача культурех кхоалагlа дакъа — 10,7 эзар гектар — дlайийнай Грозненски районе, хlаьта Наурски района боахамаша — 5 эзар гектар — планагlа йоагlарех пхелагlа дакъа.

Хьажкlаши дутен доацаш 10,7 эзар гектар — планагlа дlаде дезачох 43 процент, ялати ялатабобови культураши дlайийнай республика лаьтта леладераша. Планагlа лаьрхlарел дукхагlа дlайийнай уж культураш Гудермесски района механизатораша, Шалински районе — 96 процент, Ачхой - Мартановски районе — 87 процент.

Хьалха хьадоалаш долча баьцадаарий культураш дlайийнай 1815 гектара тlа, вешта аьлча планагlа йоагlарех 18 процент.

Цхьан шера хьахула баьцаш дlанийсъяьй 10 эзар гектара тlа. Дика вlаштlехьдаьккха дlахьу юрташкарча механизатораша гурахьа дlайийнача культурашта подкормка елга, 152 эзар гектара тlа (86 процент) подкормка яь яьннай. Иштта дукха гурахьа дlайийнача культурашта подкормка цlаккха а яьц республике.

Ялат дlадувш ба

1974 шера ялати кхийола культураши дика хьувкъаяра Нохч - Гlалгlай АССР юрта боахама хьалха латтараша республика берригача лаьтта леладерашка яздаь письмо дег тlара раьза хинна хьаллаьца, сихбенна кхашкара балхаш чакхдоахаш ба Урус-Мартановски района «Горец» совхоза механизатораш.

Хlанз боахама массе отделенешка дlаювш я бlаьстан юххье юв хlамаш. Дlайийна яьннай горох, кен, Хоза денача хlара денах бизза пайда эцаш люцерна дlаювш ба цига.

Хьалха юв культураш дlаерца цхьана кlезига терко яц совхозе хьажкlаш, шекара свекла дlаера лаьтташ тоадара гlулакха а. Духхьала хьажкlаш дlае лерхl укхаза 700 гектара тlа, хlаьта шекара свекла — 400 гектара тlа.

Кхашкара бlаьстан балхаш деча шоашкара хьокхам. гойташ къахьегаш ба механизатораш М. Хаджимурадов, У. Тимаров, Х. Саaев, кхыбараш. Цар массане а тlехкхоачашъю шоай дийнахьара балха нормаш.

О. ШАДИЕВ.

ХЬАЛХАРА БlАЬШ ГЕКТАРАШ

Чуйнна дlадоладаьд бlаьстан балхаш «Ингушский» совхозе. Тlоадал соцаеш йиъ эзар гектара тlа макхa баьккхаб, бlаьсти аха дезаш хиначох ийс бlаь гектар лаьтта аьхад. Массехк ди маря дац совхоза механизатораша ялат дlадув агрегаташ кхашка араяьха, бакъда, цар дика кайоалаш хlанзалехьа дlайийнай бlаь гектара тlа горох, кхо бlаь гектара тlа кен, хlаьта уж культураш хlанз дlайийна йоалаш латт.

Къаьстта чlоагlа хьинар айдаь ду кхашкара бlаьстан балхаш Алероев Нурадина кулгалдеча ялхлагlчен, Арсамаков Жабраил керте латтача цхьоалагlчен бригадай коллективаша.

Совхоза механизаторий декхаш чlоагlа айдаьд, цар хьинар лакхдаьд Нохч - Гlалгlайчен юрта боахама хьалха латтараша республика берригача лаьтта леладерашка лаьттанцара йоала продукташ дукхагlа яха уж тlахьехаш яздаьча гучахьарча письмос. Уж кийча ба хадданза къахьегама овсарле лакх а ещ, хьалхаща латта декхараш толамца кхоачашде. Хlаьта йолаш я торонаш а.

С. СУЛТАНОВ.

Укх шера 20-ча апреле Ерригсоюзни коммунистически субботнике дизза дакъа лацара дика кийчо еш ба Грозненски швейно - производственни объединене шоллагlча цеха хlамаш тегараш. Цу дийнахьа хьинар айденна къахьегаш хургва 230 болхло, инженерно-технически болхло, гlулакхера нах.

Къаьстта дика къа а хьегаш къахьегама цlей толамца чакхдаккхара эггара хьалха доккхий социалистически декхараш тlанийцачарех ба цеха дикагlбола производственникаш Дзейтова lайна, Хириханова Аня, Ярулина Софья, кхыбараш.

СУРТА ТlА: хьинар айденна къахьегаш я хlамаш тега мотористка l. Дзейтова.

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СОЮЗА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ХЬАЯР

СССР Конституце 34 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 24-чей, 26-чей статьяшка а хьежжа 1974 шера 25 марта арадаьккхача ший Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 767 хоржамий округ хьаяьй Союза Совете деча хоржамашта, цу даькъе Нохч - Гlалгlай АССР-е гlолла: 415. **Грозненский хоржамий округ** (центр — г. Грозный).

Город Грозный.

416. **Гудермесски хоржамий округ** (центр — г. Грозный).

Город Гудермеси Веденски, Гудермесски, Надтеречни, Наурски, Ножай - Юртовски, Советски, Шалински, Шелковской районаши.

417. **Сунженски хоржамий округ** (центр — Орджоникидзевски станица).

Город Малгобеки Ачхой-Мартановски, Грозненски, Малгобекски. Назрановски, Сунженски, Урус-Мартановски, районаши.

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ХЬАЯР

СССР Конституце 35 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 25-чей 26-чей статьяшка а хьежжа 1974 шера 25 мартерча Указагlа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 750 хоржамий округ хьаяьй Къамий Совете деча хоржамашта, цу даькъе:

7. **Грозненски хоржамий округ** (Центр — г. Грозный).

Дагестански АССР, Нохч-Гlалгlай АССР, Астраханси область.

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ХЬАЯР

СССР Конституце 35 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 25-чей, 26-чей статьяшка а хьежжа 1974 шера 25 марта арадаьккхача ший Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 750 хоржамий округ хьаяьй Къамий Совете деча хоржамашта, цу даькъе Нохч-Гlалгlай АССР-е гlолла:

668. **Ленински хоржамий округ** (Центр—г. Грозный). Город Грознера Ленински район.

669. **Заводской хоржамий округ** (Центр — г. Грозный). Город Грознера Заводской район.

670. **Октябрьски хоржамий округ** (Центр — г. Грозный). Город Грознера Октябрьски район.

671. **Старопромысловски хоржамий округ** (Центр—г. Грозный). Старопромысловскии Надтеречнии районаш.

672. **Грозненски юрта хоржамий округ** (Центр — г. Грозный). Грозненски район.

673. **Гудермесски хоржамий округ** (Центр — г. Гудермес). Город Гудермес а Гудермесскии Ножай-Юртовскии районаш а.

674. **Назрановски хоржамий округ** (Центр — г. Назрань). Город Малгобек а Малгобекскии Назрановскии районаш а.

675. **Наурски хоржамий округ** (Центр — Наурски станица). Наурскии Шелковскойн районаш.

676. **Сунженски хоржамий округ** (Центр — Орджоникидзевски станица).

Ачхой - Мартановскии Сунженскии районаш.

677. **Урус - Мартановски хоржамий округ** (Центр — Урус-Мартан).

Советскии Урус - Мартановскии районаш.

678. **Шалински хоржамий округ**. (Центр — Шаьла).

Веденскии Шалинскии районаш.

СОЮЗА СОВЕТЕИ КЪАМИЙ СОВЕТЕИ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ХЬАЯР

СССР Конституце 34 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 24-чей 26-чей статьяшка а хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1974 шера 25 мартерча Указагlа 767 хоржамий округ хьаяьй Союза Совете деча хоржамашта.

СССР Конституце 35 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 25-чей 26-чей статьяшка а хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1974 шера 25 мартерча Указагlа 750 хоржамий округ хьаяьй Къамий Совете деча хоржамашта.

Указаш кепатох «СССР Лакхехьарча Совета Ведомосташта» тlехьарча приложене тlа а «Правда», «Известия» яхача газеташ тlа а.

(ТАСС).

КВАРТАЛЬНИ ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Нийслагlча пятилетка диълагlча къоастамбеча шера плани тlанийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьча Карабулакски химически реагентий завода болхлоша башха дика къахьегама толамаш доах. Товарни продукци арахецара хьалхарча квартала план 16-ча марта кхоачашъяьй цар. Ер бутт бовлехьа тlабоагlача апрель бетта чотах завода коллективо арахецаргья 500 тонн КССБ яха химически реагенташ, хlаьта планагlа лаьрхlачул совгlа маьхала йоаккхаргья бlаь эзар сома маьха товарни продукци.

Социалистически яхье хьалха а латташ къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Поляков Николай Иванович керте латта смена, боккхагlбола аппаратчикаш, Журков Анатолий Михайлович, Бреут Елена Николаевна, Павлова Валентина Михайловна, кхы дуккха бараш а.

И. КОСИВЧЕНКО, тха штате йоаца корр.

ИРАНЕ ВАХА ХИННАЧА А. А. ГРЕЧКО ВИЗИТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

БАГДАД, 26 март. (ТАСС). Официальни доттагlала визитаца укхаза вола КПСС ЦК Политбюро член, СССР обороna министр Советски Союза Маршал А. А. Гречкои Иракски коммунистически парте кулгалхойн вlашагlкхийтар. Дег тlарча безамен вlаши дагардараш кхетадечен хьалашка хинна вlашгlкхетар дола хана къамаьл хилар Иракски коммунистически парте ЦК Хьалхарча секретара Аазиз Мухаммеда, ИКП ЦК Политбюро члена Заки Хейре, ИКП ЦК член Абдел Раззак ас-Сафе, хlаьта иштта Иракски Республикерча СССР посола А. А. Барковске дакъа а лоацаш.

Цу дийнахье а А. А. Гречкос прием йир lарбий социалистически возрождене (БААС) Парте кулгала член, Ирака революционни командоване Совета член, промышленноста министр Таха аль-Джазрауи, БАСС Парте кулгален революционни командоване Советеи кхыбола членаш, Иракски герзащарча низий Генеральни штаба начальник инарал-полковник Абдел Джаббар Шеншал, иракски эскара командоване викалаш, мехка, боккхий политически общественни деятелаш, Ираке аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш тlа а болаш.

Доттагlала хьалашка чакхъяьлар прием.

* * *

БАГДАД, 26 март. (ТАСС). Иракски Республика Президента, революционни командоване Совета председатела, оборона министра Ахмед Хасан аль-Бакра вийха вена официальни доттагlала визитаца укхаза хинна КПСС ЦК Политбюро член, СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко тахан дlа цlавахар.

Аэродроме из накъавоаккхаш бар lарбий социалистически возрождене Парте кулгала член, революционни командоване Совета член, Ирака промышленноста министр Таха аль-Джазрауи, Ирака герзарча низий Генеральни штаба начальник генарал-полковник Абдель Джаббар Шеншал, хlаьта иштта Иракски Республикера СССР посол А. А. Барковский.

Партийни вахар

КАДРАЙ — ПАРТИЙНИ ЙОАКХО

КПСС XXIV съездо белгалдаьккхар хьалхашка оттадаь деккхараш кхоачашдара ходамбеш бола лоархIам кадрай хилар, хIана аьлча халкъа боахама деррига доакъошка, вахара ерригача доагIонашка кхоачаш цар беш бола болх. Цудухьа съезде оттадир кадраш харжарен царна кхетам баларен гIулакх партийни а паччахьалкхен а лакхача боарам тIа дакхха деза, аьнна.

Уж дешаш геттара боккха лоархIам беш хадданза теркам тIабокхийташ леладу тха Ленински районни партийни организаце.

Боахама кулгалхошкара дикагIа доал делга хьадеха, дика кийчо йола, идейни чIоагIа а коммунисташен парте боацарашен дика лоархIа а нах гIулакха тIа увттабе яьннай парте райкоми юкхьанцара парторганизацеши.

Цудухьа хIанз тха дуккагIбола кулгалхой, политически техническии дика кийчо йола, производство дика вIаштIехьяккха а нахаца болх бе а ховш бола нах ба. Районе производственни коллективашка 105 кулгалхо ва, царех 70 процент лакхара образовани йолаш ба, 75 процент 30 шерагара 50 шерага кхаччалца ха мара йоаца нах ба. Цунах дуккагIбола кулгалхой хьалхашка латта деккхараш кхоачашдулургдолаш ба. Болх дикка тоабаьб, производственни процесс а социалистически яхь а нийса вIаштIехьъяьккхай «Красный молот» завода директора Г. К. Веденкос, швейни объединене генеральни директора А. И. Бабалджанова, «Художник» фабрика директора С. М. Цурова, «Вторсырье» контора директора Ш. С. Сатабаева, «Родина» совхоза директора И. М. Крутова, кхычар.

Цар шоаш беча балхаца хьахьекхал нагахьа санна боахамен культуран керттерча участкашка политически дика кхеташ, шоай болх боккхача бехктокхаме хеташ, перспектива бIаргаго а дIадоладаь гIулакх чакхдаккха а ховш бола нах кулгалдеш хуле, тIаккха планаши тIанийца социалистически деккхараши толамца кхоачашдергхилар.

Из бакъде ер масал доаладергда вай. «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни завод кхычарга диллача йоккха йоаца предприяти я. Доазол дехьа а йода цо еш йола продукци. Дика а чIоагIа хоатташ а я из. Заводе болх беш я барт тайна, дог цIена къахьегаш йола коллектив. Цудухьа хул цун продукци дика. Иштта йола коллектив хьахилара боккха лоархIам болаш хилар завода директора А. С. Цыганкова, керттерча инженера Х. Х. Киева, парткома секретара А. М. Каптарияс беш бола болх. Iоаьча опыто, завода вахар дика довзаро, къахьегара тIера хиларо, этта хелонаш эшаен нийсденна кхоачамбоацараш дIадахен харо тIехьаюсаш хинначара хьалха яьккхар предприяти.

Завода кулгалхой хадданза дагабувл партийни комитетаца, профсоюзни организацеца, инженерашца, опыт йолча кадрови болхлошца. Иштта вIаший дага а боалаш цар коллективана кулгалдаро йиш хулийт гIалат ца бовлаш болх байта, гIулакх толамца чакхдаккха.

Иштта коллектива хьаькъалца кулгал де ховш ва СМУ-4 каменщикий комплексни бригада бригадир Социалистически Къахьегама Турпал нов. Хаджиев, ПМК-105 бригадир заслуженни гIишлонхо нов. Черепнин, № 3 йолча пассажирски автотранспортни предприяте эксплуатаце начальник нов. Саркисьянц, «Красный молот» завода болат лоаладеча цеха начальник нов. Гафт, кхыбараш. Царна хов болх вIаштIехьбаккха, нах цар балхах каяларга хьежжа нийса дIаюха кьожабе, царна боагIаш бола кхетам бала.

Дуккхача кулгалхоша производственни болх лерттIа вIаштIехьбаккхар кIезига лоархIам болаш хиланзар районо план кхоачашъеча. Пятилетка кхаь шера промышленни продукцена еш йола реализаци 16,4 процент лакхъеннай, хIаьта къахьегама овсарле — 2,2 процент. ДIададахача шера паччахьалкхен план кхоачаш ца еш районе духхьала цхьа пивзавод мара йисанзар. ХIаьта цул хьалхарча шера йиъ яр уж. 1973 шера план 26 декабрь хьатIаотташ кхоачашйир, заданел совгIа 3 миллиони 450 эзари сома маьха продукци арахийцар.

ДIадахача шера парторганизацей секретарий 30 процент мара хувцанзар, хIаьта хьалхагIа 40 а кхы дуккагIа а процент хувцар уж. Секретарий состав дикагIа я, царна юкъе лакхера образовани йолаш 97,6 процент нах ба. Царех дуккха а дуккагIбараша нийса в йиза а кхоачашъю парте XXIV съезда решенеш, нийса лостам тел парторганизацей а коммунистий а балха.

Иштта дикача партийни организаторех ба нн. Сергиенко, Егорова, Саламов, Точиев, Кантария, кхыбараш.

Къона дика болхлой бехктокхамерча балхаш тIа уттабе безаш хилар белгалдаьккхад КПСС XXIV съезде. Цун хадданза терко ю парте райкомо. Балха тIа шоаш дикача оагIорахьа хьахьекха дукха къона коммунисташ гIулакха тIа лакхбаьб. Царех ба нн. Капустянов, Кончакова, Хажиев, Хаджиев, Двегубская, кхыбараш. ХIаьта боккхача партийни балха тIа бахийтаб нн. Попов, Кузнецов, Бабиков, Шейкин, Сулимов, Спорыхина, Таштамиров.

Бехтокхамерча балха тIа оттабара нах хоржаш цар гIулакхаш мишта да, царех фу дика хIамаш доахк, Уставо дIадехараш, партеи правительствай директиваш, парте обкома, горкома, райкома решенеш мишта кхоачашъю хьож. Цу деша хьакъехьа цар дувцачунга ладувгI КПСС райкома бюро заседанешка. Иштта отчеташ яьй экспериментально - механически завода директора Кузнецова, «Чечингазстрой» треста СМУ начальника Базаева, техникумий директораша Саркисова, Весчекова, Исаева, ялата продуктай управлене парторганизаце секретара Полянске, кхычар. Цар боккха кхоарIам бу шоашта тIадиллаа гIулакх бахьан бола коммунистий бехктокхам лакхбара.

Коммунисташна кхетам балар эгара хьалхарча аргIанга парторганизаце секретара доатIа гIулакх да. Из дика довзаш хила веза хIара коммуниста дагардар, цун уйлаш, хьашташ, цунна дикагIа карагIдаргдар. Цунга хьож еррига коллектив, коммунисташ, парте боацараш, цунгара хьоккхам эца гIерт.

Бехтокхамерча балхаш тIа уттабара нах кийчбу парторганизацей секретарий заместителех, партбюро членех, къахьегамхой депутатий районни, городской, Лакхехьарча Советий депутатех, комсомольски кулгалхоех, штате боацача инструкторех, кхычарех.

Шоаш дика организаторащ хилар хьахьекхад дуккхача кхалнаха. Бакъда, уж кулгалдара балха тIа бахийтара ма боагIара теркам тIабахийтац цхьайолча парторганизацеша.

Кадрашта кхетам луш КПСС райкомо шерра пайда эц лакхехьа латтача органий решенеш цар кхоачашъяра лоаттабеча тIахьожамах, кхоачамбоацараш еча критиках, кхычарех, партеи правительствай решенеш кхоачашъяр, закон лерттIа чакхдаккхар динза даргдоаца хIама долга дIахайт, дисциплина а тIадиллача гIулакха бола бехктокхам а лакхбара уйла тIайохийт.

КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленумеи XIV-ча областной партконференцеи решенешка хьежжа кадраща беш бола кхетама болх тоабара кхы а дукха хIама да де дезаш.

Кулгалхоша беча балха хадданза тIахьожам лоаттабар боккхача лоархIаме да кхоачамбоацараш шоай ханнахьа дIадахара, доккхий гIалаташ ца дувлийтара, социалистически рузкъа лорадара. Цо йиш хулийт хила тарлургдолча вочох лоравала. ЛерттIа тIахьожам лоаттабаь баларе хьалхе а байза хургбар бассейнови инспекце начальник Мирошниченко, ОРС-а начальник Мамилов, 1 горбольница керттера лор Карезина, «Медтехника» управлене начальник Магомедов. Уж парте райкома бюрос шоай балха доккхий гIалаташ дувлийтарахи цIена ца хилараха партера дIабаьхаб.

Шоашта тIадиллача гIулакха чIоагIа бехктокхаме кетарах бола кхетам коммунисташта лу партийни вахара ленински нормаш лелаяра, дIахо а партийни демократи дегIайоалаяреи партийни дисциплина чIоагIъяреи хадданза йоакхо еча партийни организацеша.

КПСС ЦК декабрьски (1973 ш.) Пленумеи XIV-ча областной партийни конференцеи решенешца хьалхле а лелаеш, Ленински районни партийни организаци гIерт кулгалдеш йола кадраш лакхача партийни боараме хилийта, гIалат кургдоацаш уж харжа, лерттIа балха дIанийсъе, шоашта тIадиллача гIулакха бола бехктокхам лакха лоаттабергболаш царна идейно - политически кхетам бала.

Е. ЧЕРНЫЙ,
КПСС Ленински райкома орготдела заведующи.

ТУЛЬСКИ ОБЛАСТЬ. Горнодобывающи промышленностерча балхашта механизаци елга Iалашдеш йола керда машинаш кийчъяьй ЦНИИ подземмаш яхача Скуратовски экспериментальни заводе.

Балха ши маьже совгIа хиларца хьалхагIа хинначарел тIех я 4ПП-2Б яха комбайн. Комбайнови способагIа цхьана (кIор - порода) оахкам де е лаьттан чIоагIалга хьежжа, лелхийтара балхаш дара бурув детташ Iургаш даха йиш йолаш я керда машина.

СУРТА ТIА: 4ПП-2Б яха комбайн.

П. МАСЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧIоагIлуш латт доттагIал

«Красный молот» завода коллективо арахец вай мехкарча мехкдаьтта промышленноста эшаш йола тайп-тайпара продукци, иштта из дIакхоач доазол арахьарча мехкашка а. Итт шу гаргга ха я эгара дикагIа лоархIаш йола буровой насосаш арахеца. Царех я ЦА-320М, 9-Т яха насосаш 4АН-700 яха насосни агрегати, фонтанни арматура, кхыйола мехкдаьттахошта эша изделеш.

Завода комсомольцаш ерригача коллективаца цхьана хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш доахаш ба. Цар тIагIертта къовсам лоаттабу станокаш, насосаш, агрегаташ эргаяьха тоаяра. Цу даькъе боккха лоархIам болаш да комсомольцашен кагирхошен Iилман - технически прогресс еча лоаца дакъа. Завода байза ца Iеш ерригача районе а бовзаш ба дикагIбола рационализатораш хиларах тарра ОТК болхлой нн. Мушкетова, Харламова, кхыбараш Уж санна бараш дукха хиларах ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома сийлен вымпели ахчан премии елаф завода комсомольски организацена.

Завода комсомольцашен кагирхошен иштта тIагIертта къовсам лоаттабу паччахьалкхен план толамца кхоачашъяраи арахеца продукци дикагIа хилийтараи. Цул совгIа цар дукха балхаш ду вежарашха йолча республикашкарча предприятешцара бувзамаши доттагIали чIоагIдара. Завода ВЛКСМ комитета секретара Половинкин Виктора хьахьокх итташ визитни карточкаш, новкъостий адресаши телефонаши. Уж да Гаджиева цIерагIча Махачкалерча машинашъеча заводерей, лейтенант Шмидта цIерагIча Бакурча заводерей, кхыдолеи кагьхаташ. Каст-каста кагирхой опыт ieзa дIаюха ух уж. Шмидта цIерагIча завода комсомольцашкара хьоккхам а эцаш ленински зачета доакъашхоша, къоначa болхлоша доккхий деккхараш тIаийцар. Гаджиева цIерагIча завода болхлоша доттагIий дикагIйола обрядаши традицеши яйза а яйза чIоагIа раьза хинна тIанийцар.

— Ше шу дьалха, — йоах Половинкин Виктора, оаха соцадир доттагIашта тайп-тайпара информацеш тела. Кагирхошта юкъе беча политико-идеологически кхетамен балхах лаьца, культурни спортивни балхах лаьца информацеш тела доладелар тхо. ХIаьта цар шоай аргIагIа тхона а тел цу тайпара информацеш. Цул совгIа оаха кийчйир кагирхой бригадашта юкъе социалистически яхь лелаярахи «Комсомольски прожектора» отрядашта юкъе вIаши гIулакхаш леладарахи йола положени. Иштта комсомола Ленина цIи ейна 50 шу дузача денна сийленца накъадахара йола план а цхьана оттаяь оаха. Оаха доттагIал леладеча заводашка, иштта тха «Красный молот» заводе шу дезача денна хетадаь субботникаш чакхдоахаргда, къахьегама вахташ хургья. ДоттагIал чIоагIдара уж санна йола кхы дукха мероприятеш чакхйоах кхаь завода комсомольцашей кагирхошей.

Б. ГАМУРЗИЕВ,
ВЛКСМ Ленински райкома инструктор.

Яхье котбаьннараш

Укх деношка «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цехе профсоюзни собрани хилар. Цига итогаш йир вышкомонтажни бригадан капремонт еча пхе бригадан юкъерча социалистически яхьа. Гучадаьлар скважинашта капремонт яра йола февраль бетта план 100 процент кхоачашъяьлга, болх беш пайда эцаш йола ха 85,4 процент хилар, Iаьржа металлолом дIадалара план 100 процент кхоачашъяьй, хIаьта бос бола металлолом 27 килограмм гулдаьд.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах карара кара тела ЦIе байракх елар мастера Суходолов Василий Петровича кулгалдеча бригадана.

Цу бригадо 3020 сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд. Белгалъяьхар мастераша В. П. Вилковен, Х. С. Аушевен кулгалдеш йола бригадаш а. Цар 1358 сом цхьан бригадои 3156 сом шоллагIчои паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

ДикагIболча производственникий портреташ цеха. Сийлен доска тIа хьалтохаргда. Царех ба бурув деттарий гIончаш Щербаков Степан, Бутенко Федор, бурув деттараш Мосиенко Василий, Шевляков Петр Дмитриевич, вышкомонтажник Выродов Алексей, бригада мастер, коммунистически къахьегама ударник В. П. Вилков, механик В. А. Жимен.

В. ВОЛОДИН.

ДикагIйола бригада

Укх тIеххьарча шерашка дика толамаш доахаш хьайоагIа Черненко Виктор Григорьевича кулгалдеш йола Старогрозненски бурув тохара балкий управленера бурув деттарий бригада. 1972 шера РИТС-1 мехкдаьттахошка № 691 йола меловой тIоанашкара кIеж етта скважина елар цу бригадо. хIаьта 1973 шера № 697 йола скважина елар.

Производстве дика хьокхамаш лахарах 1973 шера «Грознефть» объединене бурув деттарий дикагIйола бригада» яха сийлен цIи еннай цу коллектива.

1974 шера хьалхарча квартала планагIа 320 метр бурув тоха дезача, шин беттаи ах беттаи 709 метр бурув техар цу бригадо.

Бурув сихагIа тохар, химреагенташта, электроэнергена кхомбар, буровой остех, кхыча оатхалех бизза пайда эцар бахьан долаш хIанзле 130 эзар сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд бригада болхлоша.

Дика толамаш доахаш хьайоагIа Яковенко Алексеи, Уваров Ивана, Бураков Алексея кулгалдеш йола бурув деттарий бригадаш а.

ХIанз коммунистически субботнике хьинаре дакъа лаца кийчлуш ба бурув деттараш.

А. ТИЩЕНКО.

ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашта духьала

КЪАМАН IАЬДАЛАШИ ДЫНА ГIУЛАКХАШИ

СОВЕТА Iаьдала шерашка нохчийн гIалгIайн хьал-торо, культура, духовни хьашташ Iалаьмате чIоагIа лакхденнад. Хьалха кхыметтел йоазув а ца хинна халкъ тахан дегIаена экономика, механизированни юрта боахам, къаман культура йола республика а хинна дIаэттад. Нохчийн гIалгIайн вахаре уж социально-экономически культурни эргалонаш хиннай сийлахь воккхача баьччa Владимир Ильич Ленина тIехьадиса къамаш бIаьшерений боадонера арадаха аьнна даь васкет Коммунистически парте дизза кхоачашдарах. Советски халкъай барттайнача дезале дегIаухаш хьаденад нохч-гIалгIай дар а. Наьха оамала юкъе а ена чIоагIъенна дIаэттай коммунистически морала принципаши нормаши. Хьалха хинна миска, бокъо йоаца саг вац таханара нохчо е гIалгIа. Цо кхыча къамий вокалашца цхьана хьинаре дакъа лоац халкъа боахам, Iилма, культура дегIакхувлача.

Иштта советски халкъаца цхьана вай мехка сийрда кхоане — коммунизм гаргакхувлаш доаллача нохчийн гIалгIайн къамий вахаре дIаяхача заман тIехьадиса Iадатеи шариIатеи гIулакхаш нийслуш хилар боарам боаццаш халахет. Уж да урдув даккхар, пхьа лехилга, кхелаш елга, низагIа саг йодаяр, иштта кхыдараш. Уж гIулакхаш цхьаболча наха хьаллувцаро цIенхаштта новкъарле ю вайнаха деррригача советски халкъаца прогресса новкъа цхьатарра гIа баха.

ДIаяхача замахи дынахи юхедиса уж гIулакхаш нохчийн гIалгIайн къамий Iаьдалаш да яхаш хьаллувцаш цхьабола нах нийслу вайна юкъе. Уж зене уйлаш наьха сакхетам чу а лоаттаеш царна дына влияни е гIерт дына фанатикаш. МоллагIа дына духьала даь хIама къаман сий доххар, къаман Iаьдалаштеи традицештеи тIеравалар санна лоархI цар. ТIехь-тIехьагIа ды лелабераш вайнаха юкъе кIезиглуш латташ хиларо корзагIа баьхаб уж. Иштта дынах тешараша нохчо е гIалгIа яха дешаши «бусалба саг» яха дешаши цаIаш лерхI. Цу къамий саг вале из бусалба ва яхилга да цар Iаьдалах. Iадатеи шариIатеи гIулакхаш нохчийн гIалгIайн къамий Iаьдалашца вIашагIъэле гIерт уж.

ХIаране дика кхетаду Iадатеи шариIатеи гIулакхех доала зе, цхьабакъда, из духхьала дIаала лай царна, кхычо из дича бакъахьа а хеташ. Бахача наьха сакхетам чу дына йоккха лар йиталга да из.

Хьожаргда вай нохчийн гIалгIайн наьха сакхетам чу къаман Iаьдалаш дынна мишта вIашагIъийнад. Бусалба ды вай мехка кхачале къело кIалбита, паччахьа Iаьдало лоамашка чутоIабаь, моцало голтбаь баьхаб вайнах. Цу хьалашка тIанийцаб цар бусалба ды. Духовни культура лохача боарам гIа хиннача цар, духьале ца еш хьанийцай бусалба дын идеологи а, цун гIулакхаш а. Бусалба сага вахара кхыметтел лоаламбоацаш дола хIама а юкъера ца далийтара хьисап даьд исламо. Цигара хьадоагIа дIаяхача заман ширдаьнача гIулакхий овлаш. ХIаьта цхьабола дына гIулакхаш хьаллувцараш къаман Iаьдалаш да ала гIерт царех. Из харц да.

БУСАЛБА саг кхыча дынах волчул тIех ва яхаш хьех исламо. Уж уйлаш Iалаьмате зене я, хIана аьлча кхыча къамашца цабезам а увттабеш царна юкъе моастагIал хьеду цар. Мадарра аьлча, исламо массе хана бусалба ды ца лелабеча кхыча къамашца моастагIал леладеш хиннад, шоай дынах барашца мара гIулакхаш ма леладе яьхаш.

ДIаяхача замо алхха во гIулакхаш мара дитадац аьлча харц хургда. Дуненн тIа нах мел бахача хана цIакхха ширдаргдоацаш цхьадола гIулакхаш да нохчийн гIалгIайн. Царех да хьаша лархIар, воккхагIчун сий дар, эсалал ца гойтар, яхь йолаш хилар, иштта кхыдараш. Уж вай хьаллоац, кхувш латтача тIехьенна леладе мога а деш. ХIаьта таханарча заманца тар ца лураш, зене дараш дIадоах, кхыча къамаша санна.

Вай къаман наха юкъе лелача эгара нийрчагIа, зене долча гIулакхех цаI хет сона кхалсагах урдув даккхари цун маьрелца дувзаденна цхьадола гIулакхаша. Из кхета ца деши цун уйла ца еши нагахьа нохчий а, гIалгIай а къамах вола саг нийслургвац.

Дувца ца дезаш массанена хеш да урдув даккхаро эзамсаг халча оттавелга. Мичара, фу даь Iалашдергда боллочо е гIулакхерча саго тахан саг йоалае эттача йиший даьна дIадеха ахча? Гаргарча нахага деккхарийла ваха веза из, е кхычахьа балхаш де дIаваха халла «мIараш хьекха» еза цун, е къоал де деза.

ЦIагIа мел волчун уйла тIаяхийта оттаю «спискаш». Цига дага ца вохаш витац кхыметтел цхьан хана шийца гIулакх леладаь хийра саг а. Сенна ду цо из? Урдувна денна ахча юхаметтаоттаде. Нах хьабоагIа шоай цIен гIулакхашта тIера а баьле. Царга дулха чIегилг яийта гIерташ цIен дай дIа-хьа леллаше а ди чакхдоал. Коа лаьттараш цхьабараш йиа е яанза а цIаберз, шоашкара йоагIа «взнос» дIа а яле. ХьоалчагI деча сов дукха нах хьа а бийхе гIулакх дIа ца кхоачаш моттигаш а нийслу, хIаьта сакъердам оттабара-м цIендас уйла а яц, хIана аьлча моллагIа цаI кхелхав аьлча тIера боал из бехк.

ВАЙ ХАНА Iалаьмате эхь долаш а акха а хIама да катеха бежан мо йоI йодаяр, дукха истий кхувлилга. ХIанз а тIехь вайна юкъе лелаш гIулакхаш да уж. Уж гIулакхаш дынах юхедиса а кхыча къамашта хьалхашка сий дсадеш а да. Мел юхаметтаоттолургдоацаш зенаш хиннад низагIа саг йигарах? ТIой Юрта бахача наха хIанз а дицаланза да из бахьан Зурабов гIарнеи МанкиевгIарнеи юкъе хинна дов. Уж тайпа моттигаш мел хиннай! Кхалсага вайнаха санна сийдеш наггахьа къам дац оалаш хоз цхьайолча хана цхьабакъда, духхьала цхьа хIама — низагIа саг йодаяр— тоъаргда из бакъдац ала. ХIанз а моттигаш нийслу Iаьдал оарцагIа а даьккха саг хваьккхачул тIехьагIа а наьха цIи тIайолаш я из яхаш дына гIулакхаш хьаллувцараша шийна везача сагага йоI маьре ца югийташ, цунна кхерам тIатувсаш. Иштта де дагIац кхалсага «сий»! ТIаккха уж гIулакхаш а нохчийн гIалгIайн къамий Iаьдалаш да ала гIерт дына фанатикаш. Из бакъдоацилга а цун овла кхалсагал маIа саг тIех ва яхача бусалба дынах боаллилга а хов вайна.

Цхьаболча дынах тешача наьха духовни культура эгара лоархIамегIа дола дакъа а хинна дIаэттад мовлат, мархаш, гIурба санна дола дына цIейши Iаьдалаши. ХIаьта цар овлашка хьежача хоргда уж мичара хьадоагIа, цхьаккха бувзам бац цар халкъа Iаьдалашца. Боккъалдар аьлча, дуккагIбарашта уж дына цIейши обрядаши хьахилара истори цар маIан, чулоацам бовзац. ХIаьта цох пайда эц дына фанатикаша, шарлатанаша.

Дына гIулакхаш къаман Iаьдалаш да яхача цхьаболча наьха сакхетам чу йолча уйлаша новкъарле ю кхыча къамашца гергалонаш яра а.

Вай социалистически мехка халкъаша дIадаьккхад къаман хьисапах нах дикагIчарнеи вогIчарнеи бекъилга. Шиi Даьхен бокъонца вола патриот хила йиш яц шийн къамах нах санна кхыча къаман нах ца безачох. КПСС XXIV съездо белгал мадаккхара, вай мехка советски халкъ яха наьха керда исторически общность хьахиннай. Цун юкъера цхьа къам хьа а къоастадаь болаш санна, чIоагIденна ленински халкъий доттагIал дохадайтаргдац советски наха.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома X пленумо белгал мадаккхара, къаман Iаьдалаш да яхаш дына гIулакхаш наьха сакхетаме чIоагIде гIертача дына сектай, царна тIехьа латтарий уйлаш йохаяра даькъе доккхий деккхараш хьалхашка латт идеологически болхлошта. Из болх беш бола агитатораш, пропагандисташ, лектораш къаман Iаьдалаштеи дына гIулакхаштеи юкъера башхалонаш дика йоззаш хила беза. Из эш дына духьалара пропаганда цхьа лостам болаш лелаяра, из прагIа хилийтара, бахача наха марксистско - ленински кхетам балара. Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара балха толамаш дына духьалара болх нийса вIаштIехьбаккхарга хьежжа хургда.

С. ШАДИЕВ.

IИЛМАХОЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Дукха балхаш ду Грозненски мехкдаьтта Iилма - тохкама института Iилмахоша. Дика хоам кхаьчаб укх деношка вежарех йолча Башкирера.

Уфимски мехкдаьтта чаклозхача заводе кердача прогрессивни схемагIа арахеца йолаяьй микросферически алюмосиликатни катализатораш. Из котало йоаккхаш заводчанашта чIоагIа новкъостал дир грозненски института катализаторий цеолитийн отдела специалисташа. Цу балха юкъе доккха дакъа лаьцаб технически Iилмай доктора Мирске, ГрозНИИ сектора заведующе тохкама института коллектив Гончарова.

ХIанз грозненски Iилмапроизводственникашца цхьан Омски, Ангарски, Башкирера кхыча городашкарча мехкдаьтта чакхдоахача заводашка «Цеокар-2» яха катализатор производства юкъеяхьара къахьегаш ба.

А. ПОПОВ.

СОВГIАТАШ ДIАДЕННАД

Самардийнахьа политически дешара ЦIагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тIадиллараигIа орденаши медалаши дIаелар республика гIишлошъеча организацейи гIишлой материалий промышленноста предприятейи хьалха латтача болхлоштеи специалистштеи.

Октябрьски Революце орденаш дIаелар СМУ-7 каменщикий бригадира нов. Астаховна, СМУ-3 штукатурий бригадира нов. Успановна, № 557 йолча ПМК штукатура нов. Сапаевна, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш дIаелар механизаце управлене машиниста нов. Артюховна, СМУ-7 начальника нов. Алейниковна, Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене керттерча инженера нов. Вороновича, СМУ-9 бригадира нов. Димовна, етта кирпишк арайоахаш йолча нов. Онищенкона, кхычарна. ГIишлонхой йоккхача группана дIаелар «Знак Почета» яха орденаш, «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш.

Нов. С. С. Апряткина совгIаташ деннарашта лоцца баькхар пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера чоалхане деккхараш кхоачашдеча керда толамаш дахар ловш. Собране къамаьлаш даьча Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене воккхагIволча инженера нов. Балаянца, № 2 йолча гIишлой комбината етта кирпишк арайоахача нов. Онищенкос, «Чечингсельстрой» треста механизаце управлене начальника нов. Лычагина партеи правительстваеи дег тIара баркал аьлар шоай къахьегама боккха мах барах, цар дош делар, Нохч - ГIалгIай чу гIишлошъяра планаш толаме кхоачашъяра шоай низаш кходерг ца хиларах.

МИШТА ДА ТIАХЬЕХАМАШ

Парте дош массанега а дIакхачийтара партийни организацешта новкъостал ду гойтара агитаце. Цунах бизза пайда балар дуккхача а даькъе тийша да из предприяте, къахьегача коллектива башхалонашка, цунна тахан хьалхашка латтача деккхарашка хьежжа хилара.

Маьхк еш йола Грозненски комбинат. Цун наIараштa тIагIолла яздаьд: «Коллективо къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама предприяти яха цIи яккхара». Цо хIара болхлочoа дагадохийт коммунистически хьисапе къахьега дезилга, тIахьех из сийлен цIи яккхара денна къовсам лоаттабе.

Коа дIачувоаллаше а дика гургдолча, цIеча басарца яздаь да «Марша доагIалда шо, деза новкъостий! Оаш дика болх бар лов тхона» аьнна. Иштта, моаршал а хаьтте, ловца баьккхача дог айду цехе дIачуводача болхлочун. ХIаьта аьттехьа а аьрлехьа а коа дIаюха хьежача цунна гургда цIеча а сийнача а басарешца яздаь лозунгаш, тIахьехамаш, панноаш, стендаш, кхыдараш. Цар из тIахьех парте XXIV-ча съезда решенеш, пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, дIадовзийт укх шера коллективана хьалхашка латта деккхараш, кхыдараш.

«1974 шера план 28 декабрь тIаотташ кхоачашъергья», «ГIаланал совгIа 90 эзар сома мах болча продукцена реализаци еръя»! — йоах цар тIа.

Коа болхлошта дика гургдолча хоза яздаь хьалтехад партега, советски халкъага КПСС ЦК-ас даьча Кхайкара тIера «Нагахьа санна вай таханарчул кхоана дикагIа болх бойя, тIаккха вай планаш кхоачашъяь хургья» яха дешаш тIадола плакат.

«Завод — из хьа шоллагIдола цIа» аьнна долча йоазоно болхлочoа дег чу доссаду ше предприяте да хилар, шийн цIа санна цо из лархIа дезилга. ХIаьта «Коллектива сий хьа сий да»! яхача лозунго дIахойт цунга цу боккхача дезала член из хилар, цу коллектива барт хиларга хьежжа мара балха тIа аьттув а цун шийн сий а дарг ца хилар.

Боккха коммунистически кхетам луш я «Коммунизмо лаьтта чIоагIбу машар, къахьегам, кортамукъал, деррига халкъий нийсхо, вошал, ираз хилар» яха цIеча басарца даккхача доккхача алапашца язьяь панно.

Цеха пеша цхьа оагIув дIалаьца хьалтеха доал «Коммунизм хьалъечун моральни кодекс» тIадола стенд. Цхьатарра хьалъоттадаь латт пхийтта союзни республикай гербаш. Цар болхлошта чуйоссаю патриотически интернациональни уйлаш.

Хоза кейчдаь хьалтеха доахк укх шера комбината болхлоша тIанийца социалистически деккхараш. Иштта дола деккхараш доахк комбината шинна а цеха хIара коридора чу а.

Маьхк еча завода (иштта оал комбинате цу цехах) коридора чурча сийлен доска тIа ба производстве хьалха латта болхлой Цамаева ТIаус, Горлова Нина, Мартиросова Наъик, кхыбараш. ХIаьта шоллагIча, булкаш, сдобаш еча заводе (цехе) сийлен доска тIа ва Ленинеи Къахьегама ЦIеча Байракхеи орденаш еннa вола мастер Мнацаканов Аршат Бабаевич хьоар ловса Измайлова Белла, мастер Запорощенко Зинаида Андреевна, кхыбараш.

Цу дерригнеша а обществана болча пайдана дикагIа а дуккагIа а къахьегара уйла тIайохийт болхлочун. Бакъда укхаза белгалдаккха деза цехий (заводий) коридорашка сийлен доскагареи социалистически деккхарашкареи дIайиккхача цхьаккха лозунг, плакат, стенд ца хилар. Болхло къахьега цехе дIачувоалача хана уж цунна бIаргадовр пайдане хургдар.

Грозненски швейно - производственни объединене конторана хьалхашка хьалхета доал «Районa къахьегамхой! 20-ча апреле город тоаяра, хозъяра юкъе хьинаре дакъа лоацаргда вай!» яха плакат. Цо тIахьех района къахьегамхой коммунистически субботнике дика дакъа лацара. Объединене коллектив а вай республике эгара хьалха Владимир Ильич Ленин ваь 104 шу дизара сийна коммунистически субботник дара мехка къахьегамхой тIахьехаш москвичаш даь кхайкарал хьаллаьцар.

Контора нов. ДIачувоаллаше а гуш доаллача «МалагIа дакъа лоац Iа диълагIча, къоастамбеча шера толам баккхара?» аьнна хаттар деча плакато болхлочунна дагадохийт из толам баккхара дола шийн деккхар. Цунна юххе доал «Сийле хийла къахьегама!». «Сийле хийла болх беча кулгий!» яха хоза лозунг.

Дуккхача къамех болча болхлошта интернациональни кхетам луш да доккхача алапашца яздаь «СССР халкъий доттагIал дохаргдоацаш да!» яха лозунг. Бакъда из доацар кхы цхьаккха тайпа лозунгаши плакаташи дац коа хьалтеха.

— Художникаша деш латт дуккха тайпара дола лозунгаш, плакаташ, стендаш, кхыдараш, — йоах объединене паркома секретара В. А. Сергиенкос.

Белгалдаккха доагIа укхаза болх беча йиъ бригадас доккхий социалистически деккхараш тIа а ийца, уж кхоачашдара вIаши юкъе шерра яхь а йоаржаяь къахьегаш хилар, цехе хьеш йола продукци — кагийча бериi барзкъаш геттара дика хилар, — царна дикала паччахьалкхен Знак ялар.

Цу бригадаша тIанийца деккхараш хоза яздаь хьалтеха доахк. Сергиенкос маллара, цеха парторганизаце секретара Лобжанидзе Александра Ивановнас а йоах, шоай лозунгаши плакаташи кийчдеш да.

Контора коа а цехе а цхьаккха лозунг дац бетта е квартала план кхоачашъяра тIахьехаш, иштта гуш дац укхаза цхьаккха критически йоазув а.

Гойтара агитаце низ боккха ба. Цудухьа вай парте массаза а боккха теркам баьб цун. Из дицалийта дагIац партийни организацеша.

Ю. ЮСУПОВ.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

ДОАХАН IАЬХАРА ДИСАР—ДОККХА ЗЕ

Партен правительстван хадданза чIоаггIа йоакхо ю хьайбай боахам дегIабоалабара, хьайбаш дебадара, цар продуктивность алсамъяккхара. Из бакъдеш ба СССР Министрий Совето дукха ха йоацаш тIаийца «Колхозашкей совхозашкей шоаш хьалкхедеча доахана фу тоадаран юрта боахамерча хьайбашта искусственни осеменени елга дIахо дегIадоаладаран кхы тIа а чакхдаха дезача гIулакхий хьакъехьа» соцам. Цу тIа белгалдаьд доахан Iаьхара ца дисийтара, дебадара, царна искусственни осеменени елга тоадара чакхдаха деза хаьдда гIулакхаш.

Из чоалханен бехктокхамеи болх чакхбаккхара юртбоахама органашта, колхозашта, совхозашта денна новкъостал делга оттадаьд соцам тIа.

Белггала аьлча, республикай бюджета чотах 1973 — 1975 шерашка мехка хьалъергья племеннойи хьайбашта искусственни осеменени яреи гIулакха лаьрхIа 127 йоккха паччахьалкхен станци, цу даькъе йоккха станци хьалъергья вай республике а.

Вай паччахьалкхено хIара шера дукха капиталовложенеш дIаухийт юрта боахамга, цудухьа цо дог доах колхозашеи, совхозашеи цу дуккхача ахчах юртбоахама продукци, эггара хьалхарча аргIанна хьайбай продукташ, дукхагIа яхара бизза пайда эцаргхиларга.

Республикерча дуккхача хьалхалаттача боахамий кулгалхошеи специалисташеи, шоай боахамий хьалий башхалонаш теркал а еш, белгал а даь чакхдоах хьайбай продукци алсамъяккхара, дикагIеи дарегIеи шура, дулх, кхыйола продукци яхара тIадерзадаь хаьдда гIулакхаш.

Хьайбай продукташ дIахо дукхагIа йоахилга доакъарий база чIоагIъяран доахана продуктивность лакхъяран ниисса Iалашдеш долча керттерча хьалех цаI да доахан дебадар, хьайбаш Iаьхара дусаргдоаца гIулакх дар.

Хьайбаш Iаьхара дусаш хиларо хIанз а доккха экономически зе ду республика колхозаштеи, совхозашеи. Аьлча кхоачам ба, республика боахамашка хIара шера юкъера лаьрхIача 25—30 процент доахан Iаьхара дусаш хилар, из бахьан долаш вай республика боахамашка дIа ца кхоачаш 15 эзар тонн совгIа шура а дукха Iаьсий а дуc.

Доахан Iаьхара дусаш хиларо боахамашта ду зе хьайбашта хулча деррига лазараша дечул доккхагIа да. Цудухьа саггота гIулакхаш чакхдаханза даргдац доахан Iаьхара дисар цIендаь дIадаккхара тIадерзадаь.

МукIарал де доагIа, из проблема боахамашка хIанз укх сахьата бе-беча тайпара а бIарчча хьайнцача эсала къестаеш а хилар.

Вайнига доахан кхедара беча балха боарам лоха хилара тешал ду 1973 шера хIара бIаь Iатта тIехьа 70 Iасилг мара хьалкхедаь ца халаро, е 1972 шерарчул 4 Iасилг кIезигагIа.

Укх тIехьарча 2—3 шера республика колхозийи совхозийи фермашка доахан кхедара бу болх малагIча хьал тIа ба хьожаш цаьхача земашеи даьча тохкамашеи хьахьекхад, Iаьсий кIезигдеш хилара керттера бахьанаш укх тайпара хилар: а) доаханнеи шинараштеи искусственни осеменени во вIаштIехьъяккхар; б) дахка доахан кхоачамболаши дикачеи доакъаращца ца кхабар, царна гIулакх во дари уж во леладари, арахецаш паргIата ца дувлийтар; в) хьайбашта гинекологически лазараш ца хилийтарах дарба дараи беш бола ветеринарни болх во вIаштIехьбаккхари во чакхбахари.

Белгалдаккха доагIа, доаханна искусственни осеменени яра прогрессивни методах дуккхача колхозашкей совхозашкей правилаш чIоаггIа телха а еш пайда эцаш хилар: доаханна осеменени яра пункташ кийчъьяц, эшаш йола оборудовани тоъаш яц, техникий - осеменаторий кадраш во хержай, хIаьта керттердар — во вIаштIехьбаьккхан тIахьожам боацаши ба техникий болх.

Цхьадолча боахамий фермашка хьайбашта искусственни осеменени ю пункташ яц, дукхагIйола пункташ эсалча цIеношка я, хила еззача тайпара яц хIанзарча оборудованеца, инструменташца кийчъярга диллача а, иштта цу чурча моттигага диллача а, лерттIа болх бе аьттув болаш моттиг яц цига.

90 процент совгIча пункташкара санитарни хьал лохача боараме да, доахан кхедеча хана ветеринарно-санитарни правилаш чIоаггIа телхаю техникий балха тIа, хIаьта а лерттIа тIахьожам боацаши бехктокхам ца хеташи леладу из республика боахамий керттерча зоотехникийи ветеринарни лорийи оагIонгахьара.

Ферме доахан Iаьхара ца дисийтара хадданза тIахьожам лоаттабе беза доахан дебаделга малагIча хьал тIа да хьожаш. Цу тайпарча тIахьожамо эггара хьалха шийна чулаца деза доахани шинараши дахкаргдолаш дий-деций шоай ханнахьа хьожилга. Цу тайпара болх республика боахамий фермашка беш бац.

Чоалханеи массе тайпареи ба доахан Iаьхара дисарца лоаттабу къовсам. Доахан Iаьхара дусилга дIадаккха йиш йоаца зулам санна лархIа мегаргдац. Цхьабола специалисташи кулгалхойи гIалат бувл хьайбаш дахкийтара тIадерзадаьча къаьсттача гIулакхий комплекс чакхъяккха эшаш яц яхаш, хIана аьлча, йоах цар, кхаба дезача тайпара кхобаши леладеши дац хьайбаш.

ХIаьта а ховш да, доахан кхеделга ниса вIаштIехьдаькхача, хьайбашта искусственни осеменени яра лешай лерттIа тёрко ёча боахамашка доахан дика дахкаш хилар. Из бакъдолга хьахьокхара вIаши ниисбе мекаргболаш ши боахам ба — Шалински районера «Джалка» яха совхози Грозненски районера «Атагинский» совхози. Хьалхарча боахаме доахан дебадара лерттIа вIаштIехьбаьккха болх бац, цудухьа хIара шера Iаьсий кIезига хул, хIаьта 1973 шера 100 Iатта лаьрхIача 53 Iасилг мара даьдац. ХIаьта доахан кхедара дечу чIоаггIа уйла тIайохийтача «Атагинский» совхозе дуккха а дукхагIа хул Iаьсий 100 Iатта лаьрхIача, кIаьта 1973 шера 82 Iасилг хилар царна хIара бIаь Iатта лоархIаш.

Боахамий специалисташеи кулгалхошеи дицдалийта йиш яц, учет дика лелаеш ца хилча доахан дахкаргдола гIулакх вIаштIехьдаккха йиш ца хилар. Баьча тохкамо хьахьекхад, юкъанцара учет дукхагIйолча шурий-товарни фермашка лоха чуа боараме а, хIаьта цхьадолча боахамашка тесса йита а я, тIаккха цо новкъарле ю доахан кхедара балха анализ е, дахкаш доаца доахан шоай ханнахьа хьагучадаха, МТФ дуккха заведующеш (бригадираш) фермашка доахан кхедара болх малагIча хьал тIа ба ховш а из вIаштIехьбоаккхача дакъа лоацаш а бац.

ЦIенхаштта бехк баккха боагIа шерра-шера кIезига Iаьсий кхедеча, хIаьта 1973 шера бIаь Iатта лоархIаш 1972 шераца ниисдича 7—19 Iасилг кIезигагIа хиннача Сунженски, Назрановски, Надтеречни, Урус-Мартановски районий специалистехи кулгалхоехи. Из сенца кхетаде деза аьлча — хьайбашта искусственни осеменени елга эсала вIаштIехьдаккхарца, доахан кхедара лерттIа лоаттабеш тIахьожам ца хиларца.

Хьайбаш леладеча боахамий кулгалхошеи болхлошеи дагакхаба деза, хьайбаш фу ца хиларца лоаттабеча къовсама пайда дикагIа балийтара доахан Iаьхара дисара бахьнаш хIара денна хьагучадахен дIадахен дезаш хилар.

Ховш мадарра, хьайбаш дикагIа кхоабалга хьалхагIа а хIанз а хьайбай боахаме овлангара дош долаш дусаш да. Республика дуккхача боахамашка кийчдаь доакъараш эсала да, дуккхача боахамашка тоъаш дац, къаьстта а Iан замалахьа. Доакъарашца кхоачам болаш хилац протеин, фосфор, каротин, микроэлементаш. Доахан кхоабилга телхаду дахкийта доахан чусоцадаьча хана, керчу улла Iасилг сихха дегIаухачеи Iатта организм Iасилг дечийлучеи хана. Цу хана доакъарий рацион эсала, дегIах латаргбола кхача юкъе боацаш хиларах организм ташъяла йолалу, низ меллуи. Цу тайпарча хьалашка микробаша, чухьа а яьнна, лазараш хьоаде тарлу.

Дукхача боахамашка во вIаштIехьдаьккхад фуна лаьрхIа Iаьсий кхеделга. Кагий се Iаьсий, массаза а якар мо, эсалча доакъарашца кхеду, хIаьта из бехьан долаш уж оннадалга, дегIадоагIилга, царна осеменени елга йIаьххача хана (шера а кхы совгIа а) тоаду.

Цу бахьанагIа продукт кIезига луш каст-каста Iаьхара дусаш хул дуккхашха дахка шинараш, цудухьа ханал хьалха брак ду уж.

Се Iаьсий кхедара план кхоачаш ца еш хиларах Iаьсий деш доацеи продукт кIезига луш долеи доахан шерра-шера Iудаца дукхагIа юхе дитанза ца доалаш хул боахамаш.

«Лермонтовский» совхоза цхьоалагIча ферме 25 процент доахан 12—14 шерал тIех ха яьнна да. Иштта моттиг йолаш хиларах укх шера дахкаш доаца доахан дукхагIа хила тарлу.

Гинекологически лазарах цамогаш дола доахан шерра-шера дукхагIа хул, хIана аьлча воча хьал тIа да уж (яькха доакъар, моцион ца хилар, санитарни воча хьал тIа йолча помещене доахкадар, аьттув боацаш йола микроклимат, доахан кхедеча хана ветеринарно-санитарни правилаш кхоачаш ца яр).

Хьайбай боахама деррига доакъош массе оагIорахьара дегIадоаладара бокъонца тешшаме чакхъяха еза хьайбаш сихха дебадара тIаерзаяь зоотехнически, ветеринарно-санитарни, агрономически мероприятеш.

Колхоэнии совхозини производства кердача хьалаша дIадех доахан кхедара керда формаши методаши чакхйоахилга.

Цу гIулакха хIара боахаме доахан Iаьхара дусаргдоацаш чакхъяха организационни мероприятеш кийчъе еза.

Эггара хьалха боахама кулгалкочун приказагIа е распоряженегIа бокъонца белгалде деза хьайбай боахамерча хIара болхлочо доахан Iаьхара ца дисийтар духьа лоаттабеча къовсаме бокъонца лоацаргдола дакъа.

Массе хана тоаде деза юрта боахамерча хьайбашта искусственни осеменени еча станцейи пунктийи санитарни хьал, оборудованеца, приборашца, инструменташца уж технически кийчъелга, саггота гIулакхаш чекхдаха деза искусственни осеменени еча инструкцешеи ветеринарно-санитарни правилашеи дIадехараша маяххара дола хьалаш вIаштIехьдахара.

Кхы тIа а гIулакхаш чакхдаха деза искусственни осеменени ю пункташи дIа-юха кхухьа цIалгаши (дажа делхя ха) фермашка хьалдар духьа торонаш лахара. ЙоагI-йоагIаш йола ветеринарно-санитарни правилаш кхоачашъяра хьалхарча кулгалхой, керттерча зоотехникий, ветеринарни лорий бехктокхам лакхбе беза.

ХIара денна учет лелае еза дахкача, ца дахкача, дукха ха йоацаш осеменени яьча доахана а керда дахкача доахана а, цу гIулакха хIара ферме доахан кхедара беча балхах хьахиннарий денна учет лелаю стенд, лаьрхIа оттаяьча формагIа хIара Iатта карточка леладу искусственни осеменени еча техника. Iатта, шинара ветеринарни карточка леладу ветеринарни лоро е фельдшеро. Шоай формаца увтта а еш бетта-бетта хьалчутел доахан кхедарах йола сведенеш.

Республикерча еррига колхозашкей совхозашкей доаханга тар ма лу дукхагIа Iаьсий дайта ловш доаркаши скотникаши, бригадираш а фермай заведующеш а хургбола гIулакх данза даргдац. Цу гIулакха мехкарча хьалхалаттача боахамий опытагIа хьайбаш леладара моттигера хьалаш теркал а деш, бIарчча цхьа положени кийчъе еза. Цу ханна къаьстта уйла тIаяхийта еза техникий-осеменаторий балха хьалаш тоадара.

Боахамий ветеринарни специалисташа тIа-тIа дукхагIа тоабе беза дарбан - профилактически болх.

Тохкамбеш ректальни метод юкъе а кхухьаш хIара бетта-бетта диагноз увттае еза хьайбаш дахкаргдолаш дий-деций хьожаш.

ХIара боахаме дIадувлача доахана когаметта дIаувтта шинараш кхедара хьалаш тоадайта деза, 16—18 бутт боаллашехьа а дийна долаш эзача 300 килограммал дайгагIа доаца низ бола хьайба хьалкхедар духьа. Осеменени яйта мегаргьяц гIийлача шинарашта.

Хьайбай доакъарашца йод боккхача лоархIаме хилари республике кийчдеча доакъарашца из кхоачамбоацаш хилари теркал а деш, се доахан массе метте кайода препарат телара наькъаца йодисти подкормка елга вIаштIехьдаккха деза. Из препарат зооветснабе йолаш я.

Се доахан ца дахкарца къовсем лоаттабара тIаерзаяь мероприятеш толаме чакхъяхар духьа хIара колхозеи совхозеи бетта-бетта анализ яиза яргьяц доахан кхедара гIулакх мишта латт хара.

Доахан дикагIа кхедаран Iаьхера дусилга дIаданкхаран хIара денна къовсам лоаттабар — еррига паччахьалкхен гIулакх да.

Цудухьа из практически кхсачашделга хадданза моттигерча юртбоахама органий, Iилмахой, специалистий, хьайбаш леладеча деррига боахамий теркама юкъмоттиге хила деза.

М. САГОВ,

Нохч - ГIалгIай НИВС зоогигиена отдела заведующи, ветеринарни Iилмай кандидат.

Козицке цIерагIйола завод хIанз «Радуга-703» яха бе-бе бесаш гойта телевизионни приемникаш хьае йолаенай боккъонца. Предприяте коллективо дика кхоачашдир керда продукци караерзаяра декхар.

Укх шера завода конвейер тIара Iояргья балха тешамеи хIама гойтара дикагIеи йола 150 эзар совгIа «Радуга-703» яха телевизораш.

СУРТА ТIА: телевизораш вIашагIъехкеча конвейерех цаI.

М. БЛОХИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

БРИГАДА ГIУЛАКХАШ

Дика къахьегаш хьабоагIа Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза комплексни бригада хьайбаш леладераш. Цун керте латт Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни механизатор Дарсигов Муса.

Чуоттадаь доахан кхаьба Iац бригада коллектив, цо иштта хьалкхею юртбоахама культураш а. Цудухьа оал цох комплексни бригада.

ДIадаха шу толаме чакхдаьккхар бригада болхлоша. ПланагIа 450 грамм йолча, хIара бежана 740 грамм дозал дей-бус тIакхетийта вIаштIехьдаьлар цар.

Хьайбай боахам дегIабоалабеча доккхий толамаш дахарах бригадерча цхьаболча новкъосташта правительственни совгIаташ деннад. Масала, Дарсигов Мусайна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха орден, воккхагIа волча гуртоврава Албаков Iумара а вай правительствас соахка елар Къахьегама ЦIеча Байракха орден, хIаьта хьайбаш леладечуа Тамбиев Мовлата — ВЦСПС Сийлен грамота.

Правительственни совгIаташца белгалбаьха ба бригадера механизатораш Саутиев Дауди Цуров Саварбики. ХIанз хьайбашта доакъараш хьатIакхухьаш ба уж.

Хьайбаш леладераша а механизатораша а вIаши гIо-новкъостал деш хьинаре къахьегар бахьан долаш ший балха толамаш дебаде йиш хул бригада интернациональни коллектива. Укх шера дIабахача шин беттаплана гIа доагIачул дукхагIа дозал тIакхийттад доаханна. ХIанз бригада коллективо чуоттадаь кхоабаш 1500 бежан да. Царна дика Iунал ду гIалгIаша Хаматханов Махьмада, Льянов ТIахIира, хIиречо Фарниев Илеза, кхычар.

Къаьстта лакхагIа да Албаков Iумара гуртера хьокхамаш. Юкъера лаьрхIача дейбус хIара бежана укхаза тIакхет 700 грамм дозал.

Тоадечна доахан дулха дIачудаларах 1973 шера кхы тIа а 295 эзар сом пайда хилар «Алханчуртский» совхоза паччахьалкхенгара.

М. ДАСКИЕВ.

ТОРОНЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦ

Хьалхашка латта деккараш толамца кхоачашдара низ, хьинар кхо ца деш болх бу тха колхоза къахьегамхоша. Еррига торонех пайда а эцаш хIара шера дика хьокхамаш доах цар боахама деррига доакъошка.

Соахка лоамаи хьалашка 1100 гектарах хIарана тIара юкъера лаьрхIача 12,7 центнер кIа чудера. гIидуаргаш хIара гектара тIара — 16,4 центнер, хьажкIаш — 38 центнер. Цу гIулакхо торо хилийтар паччахьалкхенга планал совгIа кIа — 190 тонн, гидуаргаш — 60 тонн дохка.

Дика хьокхамаш даьхар колхоза хьайбаш леладераша а. План 75 тонн хиннача 80 тонн дулх дехкар паччахьалкхенга.

Колхоза экономика дегIайоалаяра доккха новкъостал ду тхьамка кхедаро. Цудухьа из культура хьувкъаяра къаьстта теркам тIабохийт оаха. Тхьамка кхедара йоккха опыт Iояьча колхозхоша хIара шера дика толамаш доах.

Дахача шера 106 гектара тIа цIадийнадар оаха тхьамка. Паччахьалкхенга 277 тонн дехкар из планагIа 195 тонн йохка езаш хиннача. Цу гIулакхо 654 эзар сом пайда бир колхоза, хIаьта цIена пайда 150 эзар сом хилар.

Къаьстта дика толамаш даьхар коммуниста Мудушов Саидселима, Успаев Iаьлас, Баймурадов Ахьмада кулгалдеча тхьамка леладеча бригадаша. Иштта, Мудушова кулгалдеча бригадо план 15,5 центнер хиннача 32,8 центнер тхьамка гIа чудера хIара гектара тIара. Царел дукха тIехьабисанзар вокх шин бригада тхьамка леладераш а.

Гектарникашта юкъе къаьстта дика толамаш доахаш белгалбаьлар «Знак Почета» ордена кавалераш Солтагериева Зарабата Цоккуева Хьавани, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеш йола Ильманова Малика, Эльсункаева Кульсум, Тушигова Айза, Дакаева Йисари. ТIехкхоачашдир цар шоай социалистически декхьараш.

Боахама пайда беча доакъоех цаI да хьайбаш леладар. Хьайбаш чусоцадаьча хьалхарча дийнахьа денз дика хьокхамаш доахаш хьабоагIа бежа Iуй Гебертаев Вахарсолта, Гезмагамаев Iусман, Абдулаев Iаьла. ХIара дийнахьа буси юкъера лаьрхIача 550—650 грамм дулх тIакхет цар Iуналдеча хьайбашта.

Укх шера хьалхарча кхаь бетта планагIа 180 центнер дохка дезаш хиннача 15 март тIакхоачаш 220 центнер дулх дехкад паччахьалкхенга.

Хьалхашка латта деккараш толамца кхоачашдара тешаме лаьрд йоллаш, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба колхоза кхаш леладераш. Эзар гектара тIа гурахьа дийнача ялата минеральни удобренешца подкормка яьй. Деррига а зиба аьхаа Iодналад бIаьсти юа культураш дIаера хьакъоастадаь хиайа лаьтта. Ший хайнахьеи дикеи тоаяь бIаьсти балхаш дIадоладе кхашка араяккха кийча йолаш дIаоттаяьй юртбоахама техника.

ХIанз макха боаргхаш, лаьттанца Iайна тIоадал дIакъовлаш ба колхоза механизатораш.

Чуйнна болх беш ба хIанз тхьамка леладераш а. 5200 квадратни метр йолча парникашка тхьамка рассада кхееш ба уж. Рассада дикагIа, низ боалашагIа ме кхею лакхагIа хурга тхьамка хьувкъам. Из дика кхетаду тхьамка кхедераша Солтагериева Зарабата, Алуева Санус, Дибирова Айсерта, Тушигова Айзес, Сонкова Йисамата. Дика я цар кхею рассада.

Доккхийи бехктокхамеи да укх шера колхозхошта хьалхашка латта декхараш. ХIаьта уж толамца кхоачашде колхоза къахьегамхой иза кхоачаргхиларах теш тхо.

Х. УМАРОВ.

Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза паркома секретарь.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЕР

Украински экономисташа лаьрхIад: социалистически яхь лелаеча хана республика предприятешеи организацешеи хьалхалатта къахьегама методаш юкъеккхахьара халкъа боахама шера еииа эффект болх бераш 133 эзар саг дукхагIа хилча лургьяр миссел я. ДикагIчар опыт йоаржаярах хьатIаденар из юкъехьош дIададахийтачул шозза гаргга дукхагIа хилар. Электроэнергетика, йоагача хIаман промышленность, металлообработка, машиностроени, кхыдараш санна долча советски Украина экономика керттерча доакъошка хьалхалаттача коллективай опыт йоаржаяро къахьегама овсарле хIара шера 1,3 — 1,4 процент лакхъю. 15 советски республикех цхьанне практикакара хьайнцача цу цифрала дукха хIамаш дувц.

Социалистически яхьа керттерча декхарех цаI — пайдане опыт массанега дIакхоачаелга вIаштIехьдаккхар, керда техника караерзарен производство дикагIа вIаштIехьъяккхарен чотах къахьегама овсарле лакхъяр. Кхыча дешаца аьлча, хIанзарча этапе лелаеча яхьо вIашагIтоха еза технически прогресси цхьан сагеи бIарччача обществаи хьашташ цхьатарра Iалашдеш йолча социализма совленаши.

КПОС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Кхайкарал тIа къаьстта белгалдаьккхад, яхь лелаерий низаш Iилма - технически прогресс сихъяра тIадерзадаь хила дезаш хилар. Яхьо Iилма-технически прогресса лелама влияни ю дуккхача лостамашкахьа: цо сихду керда техника, хьалхалатта технологи, Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккха къахьегам кийчбелгеи юкъекхухьилгеи, и. кх. дI.

Хьаэцаргда вай, масала, инженерашеи техникашеи яхье дакъа лацар. Цу групперча, СССР кIоре промышленносте, приборостроене, транспорте болх беча хIара пхе болхлочох вилне производство технически эргаьккха тоаяра индивидуальнии коллективнии творчески планегIа болх бу. Цу планий анализо хьахьокх, наькха творчески кхетам бизза гIа хьабеллара, технически прогресса хьалхара цар бехктокхам лакхбара, производства кхоачамех пайда дикагIа эцара цар новкъостал деш хилар. Планашта юкъехухь творчески хьисапера деррига балхаш гIулакха тIарча декхарашца дувзаденна кхоачашде дезаш дардацар аьнна ца дуташ.

Цу гIулакха лаьрхIа я «ДикагIвола инженер», «ДикагIвола техник» яха, кхыйола цIи яккхара шерра яьржа конкурсаш а. Лихачева цIерагIча Московски автозаводе а кхыча предприятешка а конкурсе дакъа лацара дайза даргдоацар да технически прогресса юкъе шийггара хаьдда дакъа лацар.

Социалистически яхь лелаеча юкъагIа хьахул производство эргаьккха тоаяра дуккха вхыйола формаш а. Эггара перспективнегIа ярех цаI — Iилма - тохкама организацеша производственни коллективашца творчески доттагIал леладар. Масала, московски Iилма-тохкама институтех цхьанне Кирова цIерагIча «Динамо» яхача московски заводаца цхьана гIулакхаш леладаро йиш хилийтай къахьегама овсарле дикка лакхъелга Iалашдаь йола геттара керда машинаш, агрегаташ, технологически процессаш хьаелга дикка сихле.

Промышленни предприятей коллективаша встречни планаш тIаийю, хIаьта цар заданеш социалистически декхараш царна юкъедахьара чотах паччахьалкхенчарел тIех я. Цу планашка къаьстта уйла тIайохийт производства чухьара резерваш хьагучаяхара, керда техника юкъеяхьара чотах къахьегама овсарле лакхъяра. Масала, Ивановски комвольни комбината коллектива встречни плана тIа оттадаьд укх пятилетка къахьегама овсарле 34 процент лакхъелга (паччахьалкхен плана тIа — 25 процент). ЛаьрхIар кхоачашдара 723 единица керда оттаеи болх беш йолча 2000 единицана модернизаци еи еза технологически оборудованена, продукци дикка тоае, 75 керда тайпаш хьаде доладе деза. Яхь лелаеча юкъагIа тийна рационализаторски предложенеш юкъекхахьарах ши миллион сома эффект хила мегаш я.

Технически прогресс — из керда машинаш хьаяри йолаш яраш эргайсахаш тоаяри хинна ца Iеш, мамогга дукхагIа царех пайда эца а да. Кирова цIерагIча Ленинградски заводе Лебедев Евгене кулгалдеча шлифовщиккий бригадо эггара хьалха дIаболабаьча болама юкъе дакъа лоацараша болх беча хIара моттиге техниках пайда дикагIа эцара чотах пхе ден задани дий дийнахьа кхоачашъю. Из почин хьаллацача 260 эзар саго шера дий миллион совгIа сага-ди кходаьд.

ХIанзарча производства маIано болхлошкара тIа-тIа дукхагIа дIадех — профессиональни квалификацега а общеобразовательни кийчонга а диллача. Даьча социологически тохкамаша хьахьекхад, йистеяьнна юкъера образовани йолаш волча болхлочо ший квалификаци лакхъяра 5—6 класс йистеяьккхача ший коллего йоаечул юкъера лаьрхIача дивазза кIезигагIа ха йоаеш хилар. Социалистически яхье дакъа лацаро болхлой безам кхы тIа а совбоакх профессиональни говзали общеобразовательни боарами лакхбара.

Кхетадеш да, лакхе дийцараш социалистически яхьо технически прогресс еча еш йола влияни хьахьокхаш йола юкъ-юкъера белгалонаш мара ца хилар. Яхьо вIаштIехьдоалийт технически прогресса еррига керттера —болхлочунгара шийгара къахьегама кечалашка кхаччалца, технологегара производство, планировани, управлени вIаштIехьъяккхарга кхаччалца йола — элементаш дегIайоалаелга.

Алексей ФРОЛОВ.

ВЦСПС профсоюзни болама Лакхерча школа социалистически яхьа проблемай сектора заведующи.

(АПН).

ДИКАГIЧАРЕХ ЦАI

Грознера араваьнна старогрозненски мехкдаьтта доахача моттигерча довкъашка кхаьчача гаьнара хьежачоа гуш я лаккха моркхашкахьа шоай бовхаш урагIдахийта латта массехк скважина буровой вышкаш. Царех цаI я бурувлетта мастер Гребнев Александр Сергеевич керте латтача № 706 йолча буровой коллективо бурув а тохаш йоаккхаш латта скважина. ПроектагIа 5250 метр бурув тоха дезаш я цига из бригада. ХIанз йиллача ханал цхьа бутт хьалха бувлаш бурув тохаш скважина йоаккхаш ба бригадера бурув деттараш. Цар дош деннад бурув тохача цхьаккха хьовзам ца хулийташ бурув теха а яьккха ханза ши бутт хьалха из мехкдаьттахошка дIаялеи, иштта кIоаргачара йоккха мехкдаьтта кIеж тохийтеи.

Фуд-теш бурув деттараш иштта бIубенна хилар? Цунна керттера дар да тIехкIоарга бурув а детташ скважинаш йоахача цар йоккха опыт хилари, балха ханах шоай резервех цар бизза пайда эцаш хилари.

— Тха старогрозненски бурув тохара балхий управлене вай республике бурув деттача бригадашта юкъе меттел вай мехка а дикагIа лоархIача бурув деттача бригадех цаI я Гребнев Александр Сергеевич керте латта бригада, — аьлар бурув тохара балхий управлене начальника Лутовинов Юрий Александровича. Иштта управлене кулгалхоша хоастаьча бригаде кхаьчар тхо цхьа ах сахьат доаллашехьа. Бытовкашта юхе а чухьа а гуш цхьаккха саг ваи. Центральни инженерно-технологически служба начальника заместитела аьлар: «бурув деттараш укхаза вайна корабоагIаргбац, хIанзаръяр царна чIоагIа бехктокхаме ха я, хIана аьлча скважина йоаккхача кхо эзар метр бурув техачул тIехьагIа иззал кIоаргача эксплуатационни колонна Iочу а яхийта бурув тоха юха болалуш ба уж. Цудухьа массава а бурув тохача хургва». Из иштта хилар гучадьлар буровой йолча тхо дIатIадахача.

Бурув деттарашта ца хоэр дIаоалаш, насосие беш бола болхи бурув кIоаргдалари хьахьокхаш йолча приборашка хьожаш сиха хьува буровой мастер Александр Сергеевич. Цо дика кхетаду бурув деттарех, иштта цар гIончех моллагIа цаI эIэмига ваьнна а гIалат воале эксплуатационни колонна Iочуйсхийташ шин бетта хьийга ткъа зехьа дов, тарлулга. Параметраша дIамадеххара бац хьа маркхал аьнна замечани йир цо лаборанткана, комсомолкана Сотникова Раисана. Тхо цига долча минуташка буровойна гонахьара лаьтта эгадеш санна хетийташ кхо эзар метр техачул тIехьагIа тохаш йола хьалхара метраш бурув техаф нов. Мироненко керте латтача сменас. Буровой цхьан боарамагIа «са даха» йолвелча доккха са а даьккха хIанз сапаргIата ва-кх со, — аьлар Гребнев Александр Сергеевича.

ЧIоагIа халеи бехктокхамеи ба бурув деттарий болх яхаш дувц цо. Из да а да иштта. ТIехкIоарга бурув тохача дукха моттигаш ниислу хьовзам хилар кхерам болаш. Маркхал сихха чубуаш, е маркхал аратувсаш, бурильни инструмент дIалоаца а яле юсаш дукха моттигаш ниислу. Уж санна моттигаш ниисъелча массехк минута а хьем бича эзари хила тарлу, цунца дувзаденна да дуккхача бурув деттараша хьийга къа зехьа довш хилар, паччахьалкхенна бIаьи эзараш сомаш зе а хурга. Уж санна дола гIулакхаш ниисдалийтац фе болаш хьинаре къахьегача бригада бурув деттараша, цар кулгалхочо мастера Александр Сергеевича.

ХIара сменагIа бехктокхамегIарча участкашка хьожабу цо бурув тохача балха тIа йоккха опыт а йолаш тешаме бола новкъостий. ХIара денна итогаш ю мастера сменаша баьча балха. СихагIа, кIоаргагIа, хьовзам боацаш бурув тохача смена опыт дIайовзийт вокх сменашта. Иштта къахьегаш вIаштIехьбаьккхача бригадо укх тIехьарча итт шера тIехкIоарга бурув а тохаш бригадас яьккхай ялх скважина. Царех пхенне йоккха мехкдаьтта кIеж техай. Ужжал скважинаш йоахача цхьаккха хьовзам хилийтабац бригадо.

ДIадахача шера 4 эзар метр проектагIа лаьрхIа хинна бурув теха а яьккха йоккха кIеж а тохийташ мехкдаьттахошка дIаелар цо № 696 йола скважина. Цул тIехьагIа октябрь бетта мара бурув тоха йолаеннацц бригада № 706 йола скважина яккха. Цу лоацача хана кхо эзар метр бурув а теха эксплуатационни колонна Iочу а яхийтай бригадо.

ДIадахача шера Еррийсоюзни социалистически яхье даьхача толамий итогаш яьчул тIехьагIа СССР мехкдаьтта промышленностеи мехкдаьтта-химически газовни промышленноста болхлой профсоюза ЦК-аси цунна деннад диплом, ДIабаха бутт бовча деношка из деза совгIати цунца 2 эзар сом премии хьайнцар бригадо.

Дала а доагIаш из совгIат денна хилара тешал ду дIадахача шера бригадерча бурув деттараша даьхача къахьегама толамаша. Шера планагIа 3657 метр бурув тоха дезача цхьаккха хьовзам балха тIа ца хулийташ цар техар 4993 метр бурув. Цудухьа из бригада хилар вай мехка эггара дукхагIа бурув техачарех цаI.

Бурув тохара сухал лакха хиларах, химически реагенташи электроэнергии кхоярах, бурув тохача остех кхыча оатхалех бизза пайда эцарах цо паччахьалкхенна кходир цу шера дуккха ахча.

Иштта хьинаре къа а-хьегаш укх шера а Еррийсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яккхара тIагIертта къовсам лоаттабеш ба бригадера бурув деттараш. Уж дог тийша ба цу яхье хьалхара моттиг шоаш карара йоалийтарг ца хиларах. Шоай новкъосташта хьоккхам телаш хьинаре къахьегаш ба цига смени мастер Мироненко Леонид, бурув деттарий гIончаш Мальцагов Ляча, Макаров Александр, электрик Исаев Владимир, слесараш Зыматов Петр, Нарыков Георгий, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: бурув детта мастер А. Гребнев, смении мастер Л. Мироненко, бурув деттарий гIончаш Л. Мальцагов, А. Макаров.

И. ПЛИЕВА сурт.

ШоллагIа скважина

Карабулакски бурув тохара балхий управлене бурув деттараша эксплуатаце дIаенний Серноводскера № 21 йола скважина: Из укх шера яьккхачарех шоллагIа я. Бурув деттарий бригада кулгалдеш волча коммуниста Редьков Николай Васильевича укх деношка «За трудовую доблесть» яха медаль елар. Бригада берригача болхлошта «1973 шера социалистически яхье котало яьккхар» яха значокаш а еннай.

Пятилетка дийлагIча, къоастамбеча шера планагIа 3400 метр бурув тоха дезаш я бригада. Из декхар ханал хьалха — 5 декабре — кхоачашде лаьрхIад коллективо.

А. ВАКАЛЮК.

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI 28 март, 1974 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЯЬКХАЧА ФИРМАХ ДАЬННА ЗУЛАМ

Укх денношка Сан-Паулу яхача бразильски городерча 22-зза вIаштIардаьча цIенош ка яьнна цIи цхьа моллагIдола хатар хиння Iацар. Цунна бехке яр пайдашта тIехьа а яьнна уж цIенош хьалдеча хана цIи ялара духьалара гIулакхаш кхоачаш ца деш дита гIишлошъю фирма.

Здане чу массехк учреждени хиннай. 12-ча этаже яьнна цIи сихха дIаяьржай ерригача здане чу гIолла. ТIерча этажашкара нах, дийна боллашехьа а ца багар духьа корех ара а, тувсалуш, чубетталуш бовш хиннаб. Хетаргахьа аьлча, цига 250 гаргга саг веннав. Сов дукха нах боврах из гIулакх теркалдаьд общественносто. Следственни комисси вIашагIъеллай.

Дуккхачар теркалбир здане корашкара аранхача кIура ший тайпара бос. Цу тайпара бос болаш кIур хилац синтетически материалаши красителаши йоагаеча хана мара. ХIаьта гIишлошъеча компане из здани чура яйгача, дарегIча, хозача, цхьабакъда атта цIи йоалача синтетически материалашца кийчъяь хиннай. Эггара хьалхара сийг ма баьллинге а уж лотаеннай, цу сахьате массе этаже гIолла чаккъийкккхай цIи.

Пожарни лоамеш оттадара терко яь хиннац проектировщикаша. ГIишлошъеча компанис, кхерамзлен нормаш вогIча тайпара толхаелга из хилар шийна ховшшехьа а, уж доацаш хьалъяьй здани. Вертолет Iоховргйолаш бань хиннабац тхов а.

Компане сиха, хоза, дарегIа, кхоме хьалъяьй здани. Цун даьпа дика хIамилг яьккхай. Iхьабакъда цар яьккха хIамилг бахьан долаш бIаьш байнаб хьанна а хIаманна бехке боаца бразильцаш.

Н. ФЕДОРОВ. (ТАСС).

РЕСПУБЛИКА ШАХТЕРИЙ СИЙЛЕ

Льттах боаллача кIора дукхалца йIаьхий я Корейски Халкъа - Демократически Республика — алхха хьагучабаькхар 10 миллиард гаргга тонн ба. Бахача наьха хIара сага сих лоархIаш хIанз мехка боаккха кIор дегIаяьхкача индустриальни паччахьалкхений боарамга дIакхаьчаб хIанзле а.

ХIанз, халкъа Корея къахьегамхоша ялх шера план (1971—1975 шш.) ханал хьалха кхоачашъяр духьа къовсам лоаттабеча хана къаьстта чIоагIа уйла тIайохийт кIора промышленность дегIайоалаяра. Укх ялхлагIча пятилетка дилагIча шера, кIор дIахо дукхагIа бахаза барг ца хилар хьалхадоах дуккхача кердача заводаштен предприятештен из эшаш хиларо. Царна массенеца а, нагахьа санна уж йоахае безам бале, хиланза яргьяц «промышленноста маькх»— кIор.

1946 шера, японски гIаьрахоех Корея мукъаяьккхачул тIехьагIа, 4 миллион тоннал кIезэига совгIа мара бакххацар мехка кIор. Халкъа Iаьдал даьннача хьалхарча шерашка керттера низаш тIадерзадир кIора промышленность юхаметтаоттаяран реконструкци а яь тоаяран. 1950—1966 шш. Iалаьмте дукха ахча дIадахийтар республика кIора база шеръяран эргаяьккха тоаяран, халача къахьегама процессашта шерра механизаци яра, къахьегама керда толашагIа йола методаш юкъекхахьара. ХIанз дерригаш а хIана дац аьнна дола галереяшкара транспортировочни балхаш механизаци я да, дистанционни управлене системаш оттаяьй шахташка.

Технически кхы тIа а кийчъяр бахьан долаш дукха шахташ хIанзарчар тайпара, шера 1 миллион тоннал тIех кIор луш йола предприятеш а хинна дIаэттай. КIор боаха йоккхий базаш хьалъеш латт Енханск, Хвинск, Янчжунски шахтай ларда тIа. Доагора базаш хьаеш латт республика кердача районашка. Ялх шера заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа, керда шахташ ханал хьалха болх бе йолаялийтар духьа шерра социалистически яхь йоаржаяьй корейски горнякаша.

1971 шера — шестилетка хьалхарча шера — 27,5 миллион тонн кIор баьккхар халкъа Корея шахтераша. 1976 шера, шестилетка тIеххьарча шера, 50 миллион тоннал тIех кIор баккха лерхI цар.

В. ПЕРВУХИН, АПН соб. корр.

Пхеньян.

Беркате дегIауз Сингапуран Советски Союзан юкъера экономически, торговли хиллачу буззамаш. КхоалагIа шу да мехка дегIайоагIанн латтача промышленностан, гIишлошъяра, торговлена финансировани еча операцешка хьинаре дакъа лоацача Московски халкъа банка отделене Сингапуре то-лаве болх бу.

СУРТА ТIА: Московски халкъа банка отделени цхьолла здани.

В. ВОЛКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ФИЗИЧЕСКИ КУЛЬТУРА ДЕГIАЯР

Дуккхача бIаьшерашка шоаш общественни дегIадоагIача ханачухь Къилбаседа Кавказа халкъаша хьакхеллай къамий культура шоай тайпара дукха формаш, цу юкъе физически культура яраш а йолаш. Къаьстта шоай тайпара да халкъий ловзараш, хIаьта иштта дуккха физически яхьаш. Къамий физически культура юкъе йоккха моттиг дIалоац низа, кадайла, сихала, говзала къовсавалара яхьаша.

Халкъа вахаре шерра яьржаи наха дукхаезаши йолча физкультура формашта юкъе я дуккха тайп-тайпара яхьаш — нийсагIа топ, тепча кхоссилга, хьалха ялара говраш хоккилга, говр хьовзаелга, езагIа хIама хьалъайелга, кIалкхетаргах латилга, оарца тIа гIолла хих валар, лакхача лоам тIа валар, кхы дукха а.

Кавказерча лоамарой вахар тохкаш хиннача вовзаш волча Iилманхочо В. Б. Пфафа яздаьд: «Цар вахаре боккхача лоархIаме хиннад цIейш, цига олимпийски дараш санна ловзараш хулаш хиннад, говраш хохкаш хиннай, бийнаш деттара, кIалтохаргах латаш хиннаб, иллеш доахаш а халхараш деш а хиннад, и кх. дI.».

Алхха Октябрьски революци хинначул тIехьагIа боахаме а культуре а ленински къамашта юкъера политика котъялар бахьан долаш торо хиннай Кавказа лоамарой физкультурен спорти шерра шоай вахара юкъейоалае.

Советий Iаьдал эттача хьалхарча шерашка денз шерра дIаболабаьб Кавказа къамашта юкъе боккъонца йола физкультурен спорти йоаржаяра болх. Юхьанца из болх лелабаьб тIема говзал Iомаеш хиннача органаша. Цар дукха къахьийгад комсомольски организацеша вIашагIъехкача спортивай клубаштей спортичейкаштей кагирхой юкъеозара. 1931 шера 23-ча июне арадаьннача «Горски правда» яхача газето тIахьех: «...болх беча кагирхой дехкар да спортивни клубашка дIаяэбалар», — яхаш.

Октябра карагIдаьннараш лорадергдола дегIа уназцIена, физически чIоагIа нах кийчбара хьакъехьа доккхийн бехктокхамен декхараш лаьттад цу ханна Къилбаседа Кавказерча спортивни организацешта хьалхашка.

Ала деза цу хана лоамарой, къаьстта кхалнах физически культурана юкъеозара балха дуккха новкъарлонаш хиннилга, цу гIулакха дьна, дIаяхача замах юхедисача гIулакхашта духьала ира идеологически къовсам лоаттабе бийзалга. Мехкараша эхь лоархIаш хиннад «сий доадеча» формаца (вешта аьлча спортивни формаца) общественни моттигашка арабовла. Ледара лелабаьб из харц кхетам дIабаккхара бола болх. ЙоагIIача тайпара спорта юкъейоалаеш хиннаяц къамий формаш, уж «кхоачамбоцаш культурни» яц, цар хаьдда дIаязъяь бокъсаш яц, яхаш. Цу деррига юхатетташ хиннад советски физкультурни болам моттигерча къамех болча наха шерра юкъебоалабелга.

Из деррига теркаме а ийца 1925 шера ший циркуляра тIа ВЛКСМ ЦК белгалдаьккхад къамий республикашка физкультурно-спортивни болх чIоагIбе безилга, халкъашта юкъе дукхагIа яьржача спортивни формашцей дикагIйолча къамий оамалашцей бувзаш из болх лелабе безилга, моттигерча къамашта юкъе физкультура йовзийтара спортивни болхлой кийчбе безилга. Иштта цу тIа белгалдаьккхадар физкультуран спортен организацеи шеръе езилга а.

Цу шера городе Орджоникидзе хилар Къилбаседа Кавказерча халкъий спартакиада. Цига дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIайчен, Дагестана, Къилбаседа-ХIирийчен, Черсий-Балкхаройчен, кхыча къамий обласпий республикий спортсменаш. Къамашта юкъера доттагIали спортсменашта юкъера бувзамаши дIахо чIоагIдеш чакхъяьлар спартакиада.

Мехка физкультурни болам шерра боаржабара а физкультурен спорти къахьегамхошта коммунистически кхетам балара керттерча сагIонех цаI яь дIаоттаяра а хьакъехьарча партен паччахьалкхени соцамашка хьежжа, комсомола хьалхленца вIашагIъеллад «Къахьега а СССР лорае а кийча ва» — ГТО — яха Еррига-юзни физкультурни комплекс. ГТО нормаш дIаяла кагирхой кийчбара моттигашка баьржача балхо дикка тоа а дир шер а дир Къилбаседа Кавказа халкъий кагирхой физкультуран спортан юкъеозилга.

Къамий спорта формаш йовзара, уж дIахо йоаржаяра бокхача лоархIаме хилар спартакиада. Эггара хьалха укхаза «культурни» йир тIехьагIа пайдане хинна цхьайола къамий спорта яхьаш. Масала, кIалтохаргах латар дозилга хьежжа спортсменаш дIанийсбелгеи, кхаж тоасари, кIувса тIера бокъонаши юкъейихьачул тIехьагIа хоза цхьа хоадам болаш, наьха хьажа безам боагIаш спортивни ловзар а хинна дIаэттар. Иштта вIавштIехьъяьхар кхера тассара, еза хIамаш хьалъайяра яхьаш а.

ДIахорча шерашка боахаме а культуре а къамий хьакъехьара ленински политика котъялари наьха вахар дикка тоадалари бахьан долаш белгтала сихделар лоаман къамаш спорта юкъедоагIилга. Къилбаседа Кавказа автономни республикашка дегIа а бера чIоагI а белар физкультурни болам. Белгалдаьккхача кхоачам ба 1959 шерагара 1965 шерага кхачча ца йолча хана берригача бахача нахаца нийсбича Нохч-ГIалгIайчухь 9,5 процент, Дагестане 8,5 процент, Къилбаседа-ХIирийчухь 7,9 процент, Черсий-Балкхаройчухь 5,2 процент спортсменаш тIаккхийтта хилар. ДIахорча пхе шера (1965 — 1969) белгтала совдаьннад ГТО а ГЗР а значкисташи разрядаш йола спортсменаши кийчбар. Цу йиъ республикерча 306 сага СССР спорта мастер яха сийлен цIи еннай.

Къилбаседа Кавказе меттел берригача вай мехка а бовзаш ба къамий спортсменаш: дагестанцаш Алиев Али, Шахмурадов Юрий, Насруллаи Амиули НасруллаевгIар, Абдулбеков Загалав, хIирий Кулаев Борис, Дзарасов Савкуз, Гусов Юрий, Телеев Елкан, Плиев Руслан, Касоев Сократ, вайнах Хасимиков Салман, Абдуллаев Саiид, Арцуев Хьасан, Темирбулатов Iийса, Тунгаев Бекьхан, кхы дуккхабараш.

Физически культуреч спортен къамий хьакъехьара КПСС ленински политика котъялара боккъонца дела тешал да Мюнхене хиннача XX Олимпийски ловзарашка СССР команда котъялар. Из толам боаккхача шоашта мога дакъа лоацаш хилар вай мехкарча дерригача доккхийчен зIамигачен къамий викалаш. Алхха Дагестана спортсменаша ера Мюнхенера цаI дошон, шинъ дотон, шинъ бронзан медалаш. Уж дукхагIа я Дане, Швейцаре, Грепе, Бельге, е Турце командаша яьхачарел.

ХIанз физически культурен спорти Къилбаседа Кавказа къамий республикашка, берригача вай мехка а санна, советски наха коммунистически кхетам балара, халкъий уназцIено чIоагIъяра. салаIара боккъонара оагIув а хинна дIаэттай. Кхы дIахо а спортивни болх тоабара, шербара мел эшар долаш да. Вай лоалахарча автономни республикашка я 47 стадион, 868 футболах ловза майдаш, 462 комплексни спортивни майдаш, 37 бассейн, 500 совгIа спортивни зал, кагирхой Iомабе лакха говзал йола эзараш хьехархой ба, хIаьта иштта доазув доаца «Унах цIенон стадион» — вай мехкара тIехдика Iалам да.

Нохч-ГIалгIайчухь физкультурен спорти шерра яржара тешал да хан-ханнахьа дика кийчъеш республикански спартакиадаш чакхъяхар, вай республикерча спортсменаша СССР-ен РСФСР-ен спартакиадашка хьинаре дакъа лацар.

Алхха укх тIехьаоча кхаьдиъ шера вай республике кийч баьб: 80 СССР спорта мастер, царех кхоъ дунен халкъашта юкъерча классах а волаш, 1790 спорта мастералла кандидаташи цхьоалагIча разряда спортсменаши. Физкультурни болама лелаеча социалистически яхье шозза РСФСР автономни республикашта юкъе шоллагIа моттиг яьккхай Нохч-ГIалгIайчено.

Ф. КАЗИЕВ,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета доцент, педагогически Iилмай кандидат.

НИЙСАЧА НОВКЪА

Саги цун вахарера моттиги, саги общественни, саги цун вахара нормаши — уж да тахан кIоаргагIа къоастам бе безаш Х. Нурадилова цIерагIча театра хьалхашка латта керттера дешаш. Художественни герзаца уж дешаш къоастаделга белгтала вIаштIехьдаьннад театра коллектива укх тIеххьарча шерашка цо кийчъяь оттальча дикагIйолча «Сид», «Лергбоацараш», Асланбек Шерипов», «ЦIеша диза маьрел» яхача а спектаклашка, хIаьта иштта ГИТИС чакхъяьккха цIабаьхкачар оттаьча «Оттело», «Ламанчера саг» яхача а спектаклашка.

Таханара керттера режиссер Солцаев Мималт театре веча денз бIаргагуш эргадаьннад театра коллектива вахар, совдаьннад цун творчески хьинар. Из къаьгга бIаргагу къаман а классически а репертуарацара кердадар, паьха безам тIаозаргбар, царга кIоаргагIа уйла яйтаргъяр лахарца, из театре хьажараштa дикагIа дIагойтара наькъаш къоастадарца. Ленинграде а Москве а дийша баьнна цIабаьхка къона, хьинар дола артисташ совбаларца, юххера а хIанзара боккъонца йола драматурги хьакхоллараца.

Тахан театро режиссера хьалхленца къоастаду халалгаатталга, чоалхане хиларга диллача дукха тайп-тайпара дешаш. Лаха а кхоачашде а вIаштIехьдаьнна кердадар, къахьегамхой коммунистически, эстетически кхетам чIоагIбара пайдане дар дIахо шерду театро. Из цун вIаштIехьдоал хIанзарча хана театра хьалхашка латта Iалаьмате доккхий, бехктокхаме декхараш кIоаргга кхетадеш, уж кхоачашдечара ледарлонаш гуш, актеран режиссеран юкъера башхалонаш йовзаш бола артисташ режиссура юкъебахкарца.

ХIанз театре баьхка къонабараш теркалдаь Iац режиссурана карагIдаьнна дикадар, цар кIоаргга дувц кхоачамбоацараш, кхоачашде вIаштIехьа цадаьннар, цун бахьанаш. Цар дика кхетаду хIанзара актерски техника караерзаелга мел чоалхане да, цига кIеззига а голваьлча цо берригa къахьегам боабелга. Къонача артистий из сакхетам чIоагIбара, цар творчески хьинар совдаккхара кIезига къахьийгадац режиссераша, къаьстта М. Солцаева. Цо боккъонна дIатешабаьб артисташ шоашта моллагIа а чоалхане искусства декхараш кхоачашдулургхиларах. Цудухьа цар шоай сагIонгахьара пахалдаш сихву режиссер драматурге кердадар лахара, из сцена тIа дикагIа дIагойтара керда наькъаш къоастадара. Тхо хьеж цо керда тамашенаш хьакхолларга...

ХIанз ала йиш я из тха лоIам кхоачашхиннаб аьнна. М. Солцаева, режиссер а волаш, кийчъяьй В. Шекспира «Ричард III» яха исторически драма Цунца М. Солцаева гойтад кердадар лаха ший бокъо хилар а из таханено дIадеххача тайпара сцена тIа гойта ший говзал дIакхоачилга а. Из спектакль тха коллективо хетаю селхан дездаьча искусства цIей-на — дерригача дунен театра Денна.

Аьлча харц хургдац театра режиссура таханара цхьайола творчески уйлаш, драма сцена тIа яккхара леха керда наькъаш цхьайолча столични спектаклел дукха эсалагIа доацаш да аьлча. Цудухьа режиссерски плано актерий дегаш ураоттаду, хьинар совдоаккх. Бакъда режиссера а актераштa а карагIдаьннача кердачун юххера хоадамбеш бола мах кердача спектаклага хьажа баьхкачар бергба.

Режиссера М. Солцаева хувдац цхьа уйла чакхйоалаш йола спектакла композици. Цун вIаштIехьдаьннад ерригa произведени а цун хIара къаьстта дола дакъа а вIашагIкхетара юкъмоттиг лаха. Цу тайпара художественни цаI хилар Iалашде режиссера вIаштIехьдаьннад хIара лоархIаме психологически момент дикагIа гойтаргйола мизансцена лахарца. Из цо Iалашду драма ловзаеча сценически композице законашка а актераша хьатойтача спектакле дакъа лоацаш болча дийнача наьха психологега а хьежжа. Боккъонца кIоарга актераш бовзарах а царца болх бе харах а даьнна беркат да из.

«Ричард III» яхача спектакле ролаш ловзаеш хургба артисташ: король Эдуард IV — Я. Зубайраев, королева Елизавета — З. Багалова, леди Анна — Н. Хаджиева, Маргарита — З. Минкаилова, Ричард III — Нохч - ГIалгIай заслуженни артист М. Давлетмирзаеви М. Цицкиеви, Бекингем — Ю. Идаев. Ала йиш я уж шоаш ловзаю ролаш йиза караерзаяра, цар оамалаш кхоллара тешамеча наькъа тIа ба аьнна.

Белгалдаккха доагIа спектакле ловзаш ГИТИС чакхъяьккха къона артисташ а хургболга Х. Азаева ловзаергья короля Эдуарда IV-чун роль, А. Джамаева — герцога Кларенса, З. Айдомировас — королевай Елизаветай, Р. Эдельмежидова — лорда Грея, С. Докаева графа Риверса ролаш ловзаергья. В. Шекспира драма сцена тIа йоаккхача керда толамаш гойта лаьрхIа ба къона артисташ.

Х. Нурадилова цIерагIча театро лерхI дIахо йодача хана кийч а яь сцена тIа А. Пушкина зIамига трагедеши, М. Солцаева «Чорий бегаш» яха произведени оттае.

Х. БЕРСАНУКАЕВА,
Х. Нурадилова театра театровед.

СУРТА ТIА: «Ричард III» яхача спектакла репетици (юкъервар—театра керттера режиссер М. Солцаев).

И. ПЛИЕВА сурт.

КАСТТА ПРЕМЬЕРА

Театра дунен халкъашта юкъера ди деэдеш я М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра коллектив. Цар зрителашта кастта гойтаргья Ф. Дюманцарен А. Дейнерен «Испански дворянин» («Дон Сизао де Базан») яха героически французски комеди. Комеде дакъа лоацаш бола актераш а вайна дика бовзаш ба. Уж ба Нохч - ГIалгIай республика заслуженни артист В. С. Белоглазов, И. Г. Чипиженко, Р. М Газиюва, Л. А. Трахтенберг, иштта дукха кхыбараш. Комеди оттаьр ва М. С. Серебро.

Иштта каникулаш йолча хана бераштa лаьрхIа спектаклаш кийчъяр гIулакх а хинна дIаэттад театра коллектива. ХIанз дешархой бIаьстан каникулаш йолча хана коллективо царна гойтаргба «Василиса Прекрасная» яха спектакль-фаьлг.

Я. РОЗИНА.

ШАХМАТИСТИЙ ЯХЬ

ДIахьош я города чемпиона цIи яккхара йола шахматисташта юкъера яхьаш. Цу яхьашка дакъа лоацаш 70 саг ва. Пхи тур чакхъяьнначул тIехьагIа шо-шоай хьоккхамашка диллача 15 саг ва хьалхара моттигаш къувсаш. Массарел хьалха ба пхипа очко йола «Труд» ДСО спортсменаш Н. Мелькумянци А. Дудини. Царел тIехьавусар спорта мастералла кандидат Р. Алимов, ХIаьта йиъ очко йолаш 5 саг ва, кхо -ах очко йолаш — 10 саг. Уж массава а тIехьакхе дага ва хIанзарчоа хьалхле лелаераштa.

ЯхлагIа тур дIайолайир хьалхле лелаеча шинне. ЧIоагIа гоаделар цу шинне ловзар. 4 сахьат даьккхачул тIехьагIа 46-гIча ходах цхьаккхе а кот ца воалаш чакхбьлар уж шахматех лайза. Судахочо М. Жаворонковс итогови таблица тIа цу шиннена а оттайир пхиппаах очко. Цу юкъа Р. Алимов котваьлар Ю. Рябченкойл, Б. Колодяжный А. Дудурковал, хIаьта динамовца Л. Малаховс эшаевир цхьоалагIа разряд йола спартаковец Л. Мадалов.

Дика ловзаш ва турнира эггара воккхагIа доакъашхо Алексей Семенович Кульжинский. Диазза котваьннев из. ХIанз 7-нех 5 очко я цун.

Шийна теркам тIаозаш яр кIирандийнахьа чакхъяьнна ворхIлагIа тур. Цига лайзар шахматисташ Р. Алимови А. Дудини. 22-гIа ходах котваьлар нов. Алимов. Цу дийнахьа толам баьккхар нов. Мелькумянца а.

Укх кхаьрача дийнахьа шоайла ловзаргба яхье хьалхле лелаераш Р. Алимови Н. Мелькумянци. ХIанз 7-нех 6,5 очко я царех хIаране.

Города чемпионат чакхъяла гарга я. Спортсмений шоайла ловза йисар кхоккха парти мара яц. Кастта ховргда города чемпион хьанах хул.

* * *

Шинара дийнахьа, 26 марте сайрийна 6 сахьат даьлча городерча шахматни клубе грозненски шин вуза юкъе сакъердаме матч хургья. Просвещене болхлой союза обкома оттаяь Кубок яккхара шоайла къовсаме баргба паччахьалкхен университетен мехкдаьтта институтен спортсменаш. ХIара сборни командаца хургва 10 маIа саги 2 кхалсаги

Цу матча хьакъехьа тIехьа тIайоагIача газета номер тIа дувцаргда оаха.

В. Жук-Триполитов.

Шоай денал хьахьекхар

Укх деношка ГПТУ-13 хьалъеча моттиге гIишлон материалаш яхьаш ена автомашина лотаелар. Бензобак яр йоагаш хиннар.

Машина лотаеннилга хайна Точиев Мовли кулгалдеш йола каменщикий бригада цIи йоае эттар. Цу бригада болхлой хьем боацаш оарцагIбалар бахьан долаш цIи йоайир, машина а, дукха гIишлон материалаш а ца йоагийташ кIалхаръяьхар.

ЦIи йоаеш къаьстта белгалбаьлар М. Албогачиев, У. Муцольгов, С. Цороев, И. Цороев, Х. Аушев, И. Картоев, иштта кхыбараш а.

Х. АБУЯЗИДОВ.

ЮРТАХОША БАРКАЛ ОАЛ

Братски яхача юрта чIоагIа сийдеш ба Надтеречни райбыткомбината хIамаш тегача мастерской болхлой Чабаева Товсари, Висаитова Роза, Идигова Шалу, иштта кхыбараш.

Мастерске еза тайпа материал харжа йиш хул. Дукха кагирхой ух укхаза костюмаш, хачеш, кочамаш тегийта. ХIаьта, заказ кхоачашдарга дукха хьежа везаш хилац. Цудухьа чIоагIа ловцаш доах бахача наха мастерской болхлошта. Дика къахьегама толамаш дахар бахьан долаш карара-кара тела ЦIе байракх еннай цу коллектива. ХIанз коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш я из коллектив.

М. ХУМАДОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Школьни каникулий деношка. «Ловш дар кхоачашхилар» яха мультфильм. 10.00 — Шим. «Тха коара бераш» яха телевизионни спектакль. 4-гIа—5-гIа истореш. 15.55 — Передачай программа. 16.00 — Школьни каникулий деношка. «Берий книжкай кIира». Союзий ЦIен Колонии далера репортаж. 17.00 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 17.30 — «Объектив». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Бераштa, «Иштта да гIулакхаш» яха мультфильм. 18.30 — Миллионий ленински университет. Ленина цIерагIча Новомосковски химически комбинате дIахьоча кхетама балха опыт. 19.00 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.25 — БIаьстан лазарах хьайбаш лорадар (нохчий меттала). 19.35 — «ДоттагIлен пластинка финал» яха документальни фильм. 19.50 — Эркень. Горьке цIерагIча Ленинградски Академически доккхача драматически театра «Из, кхыбараш, майор» яха спектакль. 21.00—«Ха». Информационни программа. 21.30 — «Из, кхыбараш, майор» яха спектакль дIахояхьар. 22.10 — Баскетболах йола СССР-а чемпионат. МаIа нах. 2-гIа тайм. Ленинградера передача. 22.50 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

12.00 — «Цун сийлален адъютант» яха художественни фильм. 4-гIа сери. 17.50 — Кооперативни училища художественни самодеятельноста концерт. 18.20 — Пятилетка 4-гIа шу. Шерипова цIерагIа йола колхоз (нохчий меттала). 20.05—«Аргун» яхача альманаха обзор (нохчий меттала). 20.20 — Шоана, бераш. 20.30 — Iалама доттагIий телевизионни клуб.

29 март

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Школьни каникулий деношка. «Дюймовочка» яха мультфильм. 10.00 — Шим «Тха коара бераш» яха телевизионни спектакль. 6-гIа, 7-гIа истореш. 16.05 — Передачай программа. 15.10 —Босбола телевидени. Школьни каникулий деношка. «Кхеран зиза» яха художественни фильм. 17.30 — Книжкай дунен тIа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Бераштa, «ХIара суртаца малх ба». 18.30 — Машара программа кхоачашъеш латт. КПСС XXIV-ча съезде кхо шу дизарга. 19.00 — Телевизорга хьожар хаттар деш, дагаувлаш ва. 19.30 — ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабар социалистически демократи дегIаяра лоархIаме хIама да (гIалгIай меттала). 19.45 — Босбола телевидени. «Артлото». Эстрадни программа. Ленинградера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Хоккейх ловза дунен халкъашта юкъе вIашагIкхетар. Швеце сборни — Советски Союза сборни. Швецера передача. 23.45 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

12.00 — Дешархошта. «Цун сийлален адъютант» яха художественни фильм. 5-гIа сери. 17.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.00 — Хоамаш, реклама. 18.05 — Михалков. «Принци къе саги» яхача Твена романах йола пионерий Республикански Дворецa «Том-Кенти» яха спектакль. 20.05 — Нохчарий леладар юрта боахама лоархIамера дакъа да (нохчий меттала). 20.25 — Киножурнал. 20.35 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).

РАДИО

28 март

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 14.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Лакхале» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — «Iилма - технически информаци-74» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).

29 март

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.40 — Хоамаши хаоттами. 6.50 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч-гIалгIай ашарий концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоаш, бебеча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 8—13, Грозне 10—12 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен морхаш а йолаш. юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа лаьгIо йоачан а йолаш, бебеча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш, деношка 1—6 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 3098.